

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY V 1. AŽ 3. ČTVRTLETÍ 2016

Souhrnná data o České republice

Praha, 21. 12. 2016

Kód publikace: 320193-16

Č. j.: 3047/2016-01

Pořadové číslo v roce: 3

Zpracoval: Odbor Kancelář předsedkyně, Oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Autorský tým: Bc. Jiří Kamenický, Mgr. Bc. Karolína Sůkupová

Kontaktní osoba: Bc. Jiří Kamenický, e-mail: jiri.kamenicky@czso.cz, tel. 274 052 741

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz.

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 | tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice | tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň | tel.: 377 612 108, 377 612 249
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary | tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem | tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1 | tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3 | tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice | tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava | tel.: 567 109 062, 567 109 080
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno | tel.: 542 528 115, 542 528 105
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc | tel.: 585 731 516, 585 731 509
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava | tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín | tel.: 577 004 931, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Obsah

Obsah	3
1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost	5
3. Výkonnost odvětví	8
4. Vnější ekonomické vztahy	12
5. Ceny	14
6. Trh práce	17
7. Měnové podmínky	19
8. Státní rozpočet	21

Kapitoly zpracovali:

Jiří Kamenický Shrnutí (kap. 1), kap. 3, kap. 6, kap. 8

Karolína Sūkupová Shrnutí (kap. 1), kap. 2, kap. 4, kap. 5, kap. 7

1. Shrnutí

- Zpomalení růstu české ekonomiky, které se začalo projevovat na přelomu let 2015 a 2016, se promítlo i do 3. čtvrtletí. Hrubý domácí produkt a hrubá přidaná hodnota meziročně vzrostly o 1,9 % a 1,6 %. Utlušená dynamika je projevem vysoké srovnávací základny minulého roku i výpadku některých růstových faktorů. Meziroční růst české ekonomiky se srovnal s růstem celé Evropské unie. Naším hlavním exportním partnerům i většině evropských zemí se dařilo udržet stabilní růst HDP. Mezičtvrtletní vývoj HDP ukazuje na možné naplnění potenciálu české ekonomiky. Přírůstky hrubého domácího produktu v jednotlivých čtvrtletích činily 0,4 %, 0,9 % a 0,2 %. S výjimkou 2. čtvrtletí se mezičtvrtletní přírůstky HDP snížily v porovnání s rokem 2015 přibližně o 1 p.b.
- Česká ekonomika byla ve 3. čtvrtletí tažena především domácí spotřebou, která byla stimulována zejména nárůstem mezd a platů. Investiční aktivita, která v minulém roce patřila ke klíčovým složkám ekonomického růstu, na přelomu roku zaznamenala propad související s dočerpáním prostředků z evropských fondů udělených v programovém období 2007–2013. To potvrzuje i vývoj investic do ostatních staveb, které zahrnují infrastrukturní projekty závislé na dotační podpoře. Ve 3. čtvrtletí bylo patrné zmírnění propadu ve tvorbě hrubého fixního kapitálu, hlavně díky vyšším investicím do obydlí či dopravních prostředků a zařízení.
- Na růstu hrubé přidané hodnoty ve 3. čtvrtletí se nejvýrazněji podílel zpracovatelský průmysl (+1,1 p.b.). Kladný příspěvek měl i obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+0,2 p.b.) nebo činnosti v oblasti nemovitostí (+0,3 p.b.). Stavebnictví naopak růst HPH zbrzdilo o 0,3 p.b. Zpomalení ostatních odvětví zvýraznilo vliv zpracovatelského průmyslu na českou ekonomiku. Jeho příspěvek tvořil dvě třetiny celkového růstu HPH. Rostoucí příjmy domácností i přetrvávající pozitivní naladění spotřebitelů se přetavily do svižného růstu maloobchodních tržeb (+5,3 %), jenž byl mezi státy EU šestý nejvyšší.
- Pokračující devizové intervence se výrazně promítaly do finančního účtu, který zaznamenal přebytek. Opačným směrem působil zájem nerezidentů o české vládní dluhopisy. Exportu se v 1. – 3. čtvrtletí dařilo, přebytek běžného účtu platební bilance oproti minulému roku vzrostl o 74,1 mld. Přesto dynamika vývozu oproti minulému roku zpomalila. Zásluhou segmentu motorových vozidel nebo strojů a zařízení vzrostl vývoz meziročně o 1,7 %.
- Většina sledovaných cen odráží dynamiku cen ropy, které se po výrazném propadu v minulém roce ustálily. Cenová hladina měřená indexem spotřebitelských cen v 1. až 3. čtvrtletí vzrostla o 0,4 %. Ceny v průmyslu meziročně klesly. Meziměsíční vývoj však naznačuje, že se propad zastavil. Ceny zemědělských výrobců jsou nadále v deflaci, avšak ceny ve stavebnictví a tržních službách meziročně mírně rostly. Poptávka po bytech, stimulovaná rekordně nízkými hypotečními sazbami a pozitivním ekonomickým vývojem, zrychluje růst cen nemovitostí.
- Trh práce byl v dobré kondici. Počet pracovníků¹ se v 1. až 3. čtvrtletí meziročně zvýšil o 1,7 %, téměř z poloviny vlivem silícího zpracovatelského průmyslu. Zaměstnanost se ale zvyšovala napříč všemi významnými odvětvími služeb. Práci mělo ve 3. čtvrtletí rekordních 5,27 mil. osob. Obecná míra nezaměstnanosti se nadále snižovala, ovšem na rozdíl od loňska již výrazně pomalejším tempem. Ve 3. čtvrtletí dosahovala 4 %, meziročně byla příznivější o 0,9 p.b. Tempo růstu nabídky volných pozic prostřednictvím úřadů práce příliš neoslabilo. Na 1 místo na konci letošního září připadalo 2,7 uchazečů, nejméně od října 2008. Nízká nezaměstnanost doprovázená silícím nedostatkem pracovní síly tlačí na nominální růst mezd. Ty letos meziročně vzrostly o 4,3 %, nejvyšším tempem za posledních osm let.
- V měnové oblasti nedošlo k výrazným změnám. Mezibankovní sazby, které se drží na téměř nulové úrovni, snižují sazby na vkladech i úvěrech komerčních bank. Průměrné meziroční tempo růstu peněžní zásoby vyjádřené agregátem M3 bylo 9,2 %. V prostředí nízkých úrokových sazeb preferují domácnosti i podniky likvidnější formy peněz. Na druhou stranu nízké sazby v kombinaci s pozitivním výhledem ekonomického růstu motivovaly domácnosti i podniky k zadlužování.
- Státní rozpočet dosáhl za tři čtvrtletí nejvyššího přebytku v historii samostatné ČR (82,3 mld. korun). Stabilní růst ekonomiky byl reflektován ve vyšším inkasu zejména přímých daní. Dosažené saldo podstatně ovlivnily nepravdělnosti v čerpání prostředků z rozpočtu EU. Investice se meziročně propadly o 41,7 % a jejich podíl na celkových výdajích rozpočtu byl nejnižší (5,8 %) od roku 2005.

¹ Sezónně očištěné údaje v pojetí národních účtů

2. Souhrnná výkonnost

Růst české ekonomiky se ve 3. čtvrtletí zpomalil. Hrubý domácí produkt meziročně vzrostl o 1,9 %, hrubá přidaná hodnota o 1,6 %.

Vývoj české ekonomiky v 1. až 3. čtvrtletí 2016 potvrdil, že za vysokou ekonomickou dynamikou roku 2015 stála výjimečná kombinace růstových faktorů, která se v roce 2016 neopakovala. Meziroční nárůst HDP v 1. až 3. čtvrtletí dosáhl průměrně 2,5 % (3,0 %, 2,6 % a 1,9 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí)², došlo tedy k výraznému zpomalení ve 3. čtvrtletí. Nárůst HPH koresponduje s růstem HDP. Její meziroční přírůstky v prvních třech čtvrtletích dosáhly průměrně 2,2 % (2,7 %, 2,6 % a 1,6 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Zpomalení růstu hrubého domácího produktu (HDP) i hrubé přidané hodnoty (HPH) v roce 2016 lze přičíst vysoké srovnávací základně loňského roku i možnému přiblížení se potenciálu české ekonomiky. Zároveň již téměř vyprchal jednorázový stimul dočerpávání prostředků z evropských fondů. Hospodářský růst byl tažen hlavně silnou domácí poptávkou, a to při výrazně nižší investiční aktivitě než v roce 2015. Konjunkturální průzkumy mezi podniky však ukazují, že důvěra v českou ekonomiku zůstává poměrně stabilní.

Mezičtvrtletní přírůstky HDP i HPH se snižují.

Mezičtvrtletní přírůstky HDP činily 0,4 %, 0,9 % a 0,2 % postupně v jednotlivých čtvrtletích roku 2016. Hrubá přidaná hodnota rovněž kopírovala vývoj HDP (přírůstky o 0,4 %, 0,8 % a 0,1 % v jednotlivých čtvrtletích). Oproti letům 2014 a 2015 došlo k výraznému zpomalení mezičtvrtletní dynamiky ekonomického růstu.

Meziroční růst HDP v České republice se dostal na úroveň Evropské unie.

Meziroční růst HDP v Evropské unii ve 3. čtvrtletí rovněž dosáhl 1,9 %. Již od roku 2013, kdy se česká ekonomika vymanila z recese, rostl tuzemský HDP rychleji než v Evropské unii. Tento rozdíl se od druhé půle roku 2015 snižoval a ve třetím čtvrtletí 2016 se meziroční růst evropské osmadvacítky a Česka srovnal. Mezičtvrtletní tempo růstu HDP v ČR se od 4. čtvrtletí 2015 (s výjimkou 2. čtvrtletí 2016) drží pod tempem Evropské unie.

Všem státům EU ve 3. čtvrtletí meziročně rostl HDP. Nejvýznamnější ekonomičtí partneři Česka zažívají poměrně stabilní růst.

Při pohledu na ekonomický růst evropských zemí³ je patrné, že s výjimkou Norska, které zaznamenalo 1% meziroční pokles, je ekonomický vývoj ve 3. čtvrtletí pozitivní. Nejvyšší hospodářský růst zaznamenalo Rumunsko (4,6 %) následované Španělskem (3,2 %) a Slovinskem (3,0 %). Země ve středoevropském prostoru se pohybují kolem průměru EU. Německá ekonomika, která pro ČR představuje nejvýznamnějšího obchodního partnera, meziročně vzrostla o 1,7 %. Mezičtvrtletně však došlo k oslabení růstu, které se projevilo i v Česku. Polsko a Slovensko se dařilo, meziroční přírůstek HDP činil 2,2 % a 3,0 %⁴. Mírně pod evropským průměrem se pohyboval ekonomický růst Rakouska a Maďarska (1,5 % a 1,6 %). Ukončení čerpání evropských dotací z programového období 2007–2013, které zpomalilo český hospodářský růst, se projevilo rovněž i v ostatních zemích, které vstoupily do EU až po roce 2000. Pokles dynamiky hospodářského růstu mezi lety 2015 a 2016 je patrný u Lotyšska, Maďarska, Polska i Slovenska.

Hlavním tahounem českého ekonomického růstu byla domácí poptávka. Naopak, chladnoucí investiční aktivita ekonomiku zpomaluje.

Výdaje na konečnou spotřebu zůstaly hlavním determinantem meziročního růstu a jejich příspěvek k růstu HDP⁵ v průběhu roku rostl (+1,3 p.b., +1,6 p.b. a +1,6 p.b. v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Slábnoucí příspěvek k růstu ze strany výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí (+0,3 p.b. ve 3. čtvrtletí) vykompenzovala rostoucí spotřeba domácností (+1,3 p.b.), která byla podpořena růstem mezd a platů i pozitivním ekonomickým sentimentem. Příspěvek zahraničního obchodu (saldo), který je v kontextu české ekonomiky klíčovým faktorem, ve 3. čtvrtletí výrazně oslabil (+1,2 p.b., +1,9 p.b., +0,4 p.b.). Negativně na meziroční růst HDP působila tvorba hrubého kapitálu. Investiční aktivita, která v minulém roce táhla růst HDP, v 1. čtvrtletí výrazně zpomalila a v 2. i 3. čtvrtletí růst brzdila (příspěvek k růstu HDP +0,6 p.b., -0,9 p.b., -0,4 p.b.). Srovnání s rozkladem bez vyloučení dovozu pro konečné užití ukazuje, že na rozdíl od minulých čtvrtletí růst spotřeby uspokojovala více domácí produkce.

² Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje byly zveřejněny 2. 12. 2016 a zpřesnění bude publikováno 6. 1. 2017.

³ Do hodnocení nebylo z důvodu nedostupnosti dat zahrnuto Lucembursko.

⁴ Štatistický úrad Slovenskej republiky, neočištěno o kalendářní vlivy.

⁵ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

<p>Výdaje na spotřebu domácností rostou a z hlediska trvanlivosti stále roste objem pořízených předmětů dlouhodobé spotřeby.</p>	<p>Spotřeba domácností je jedním z tahounů současného hospodářského růstu. Z hlediska délky užití zboží rostla spotřeba ve všech segmentech, nejsilněji však u předmětů dlouhodobé spotřeby. Meziroční přírůstky v tomto oddílu spotřeby v roce 2016 činily 6,4 %, 9,2 % a 6,4 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí. Mírně zpomaloval růst váhově nejvýznamnějších předmětů krátkodobé spotřeby (3,5 %, 3,3 % a 2,6 %).</p>
<p>Růst mezd stimuluje spotřebu.</p>	<p>Na rostoucí spotřebu domácností měla bezprostřední vliv pozitivní očekávání spotřebitelů a rostoucí výdělky. Objem vyplácených mezd a platů meziročně vzrostl o 5,7 % (6,0 %, 5,4 % a 5,7 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí), přičemž se jeho dynamika v porovnání s rokem 2015 zvýšila. V reálném vyjádření vzrostl objem vyplácených mezd o 5,9 %, 5,4 % a 4,7 %⁶ postupně v jednotlivých čtvrtletích roku 2016. Nad celkový průměr se dostal růst mezd ve zpracovatelském průmyslu, který rostl stejně jako v roce 2015 (7,0 %). V porovnání s rokem 2015 se zvýšil růst objemu mezd v obchodě, dopravě, ubytování a pohostinství (6,4 %) a rovněž v informačních a komunikačních činnostech (7,4 %) a dále v oblasti profesních vědeckých, technických a administrativních činností (6,2 %). Naopak pod průměrem zůstává růst mezd ve stavebnictví (2,9 %).</p>
<p>Výdaje na spotřebu vládních institucí stagnují.</p>	<p>Dynamika spotřeby vládních institucí zpočátku roku rostla a naznačovala pokračování trendu z roku 2015. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí zaznamenaly svůj vrchol ve 2. čtvrtletí 2016, kdy vzrostly meziročně o 3,1 %. Ve 3. čtvrtletí se meziroční růst výrazně zpomalil (1,5 %) a mezičtvrtletně výdaje vlády poklesly o 0,4 p.b.</p>
<p>Investiční aktivita, která táhla hospodářský růst v minulém roce se výrazně zpomalila v souvislosti s ukončením minulého programového období evropských dotací.</p>	<p>Investiční aktivita, vyjádřená tvorbou hrubého fixního kapitálu, byla od začátku roku utlumena. V 1. čtvrtletí byl ještě zaznamenán mírný meziroční nárůst o 2,6 % (menší než v minulém roce). V následujících čtvrtletích už byly investice nižší (o -3,4 % a -2,3 %). Mezičtvrtletní dynamika však ve 3. čtvrtletí naznačila možné oživení investic, když investice vzrostly o 2,5 % oproti předchozímu čtvrtletí. Ukončení programového období 2007–2013 evropských dotací a pomalý náběh čerpání prostředků z nového období postihl zejména investice do ostatních staveb. Vývoj této kategorie, která zahrnuje mimo jiné i infrastrukturní projekty, dokládá, že vysoký objem investic byl ve 3. čtvrtletí 2016 o 16,4 % nižší než ve stejném čtvrtletí roku 2015, ale jen o 2 % nižší než v roce 2014 (bez sezónního očištění). Každopádně, vzhledem ke svému objemu jsou právě investice do ostatních staveb kategorií, která má podstatný vliv na celkový pokles tvorby hrubého fixního kapitálu oproti roku 2015.</p>
<p>Rostly investice do obydlí a dopravních prostředků a zařízení.</p>	<p>Váhově nejvýznamnější investice do ICT, ostatních strojů a zařízení a zbraňových systémů meziročně mírně klesaly (-0,9 %, -0,4 %, -1,4 % v 1., 2., a 3. čtvrtletí bez sezónního očištění), především kvůli velmi vysoké základně minulého roku (oproti 2014 byly tyto investice o 5,9 % vyšší). Meziroční propad v kategorii ostatních budov a staveb částečně kompenzovaly investice do obydlí, které po poklesu v 1. čtvrtletí rostly o 2,8 % a 2,3 % ve 2. a 3. čtvrtletí. Nejvýraznější přírůstek ze sledovaných kategorií zaznamenaly investice do dopravních prostředků a zařízení, které ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 16,4 % (a o 28,5 % oproti stejnému čtvrtletí roku 2014).</p>
<p>Směnné relace ve službách vzrostly a s nimi i bilance zahraničního obchodu se službami. Celková bilance zahraničního obchodu se mezičtvrtletně mírně snížila.</p>	<p>Bilance zahraničního obchodu dosáhla ve 3. čtvrtletí 78,4 mld. korun. To znamenalo snížení o 4,2 mld. oproti předchozímu čtvrtletí, kdy dosáhl přebytek své nejvyšší hodnoty za dobu existence České republiky. I směnné relace se v porovnání s 1. a 2. čtvrtletím snížily o 0,3 p.b. Přebytek obchodu se zbožím dosáhl 55,8 mld. korun a mezičtvrtletně se snížil o 5,4 mld. Naopak přebytek obchodu se službami se po poklesu na přelomu roku zvyšoval a ve 3. čtvrtletí dosáhl hodnoty 22,6 mld. korun. Vzrostly i směnné relace ve službách – ve 3. čtvrtletí dosáhly 101,8 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,7 p.b.</p>
<p>Zisky z vývoje cen v zahraničním obchodě klesly oproti předchozímu čtvrtletí o 2,6 mld. korun.</p>	<p>Reálný hrubý domácí důchod (RHDD), který na rozdíl od HDP zohledňuje dodatečné zisky, nebo ztráty z vývoje cen v zahraničním obchodě, resp. zisky, nebo ztráty ze směnných relací, vzrostl v 3. čtvrtletí 2016 meziročně o 2,0 % (bez</p>

⁶ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností

očištěni o sezónní a kalendářní vlivy). Růst HDP tak zaostával za RHDD o 0,1 p.b. V předchozích dvou čtvrtletích činil rozdíl mezi oběma ukazateli 0,9 p.b. a 1,8 p.b. Zisk ze směnných relací totiž zeslábl ze 14,1 mld. korun v 1. čtvrtletí na 11,3 mld. ve 2. čtvrtletí a 8,7 mld. ve 3. čtvrtletí 2016.

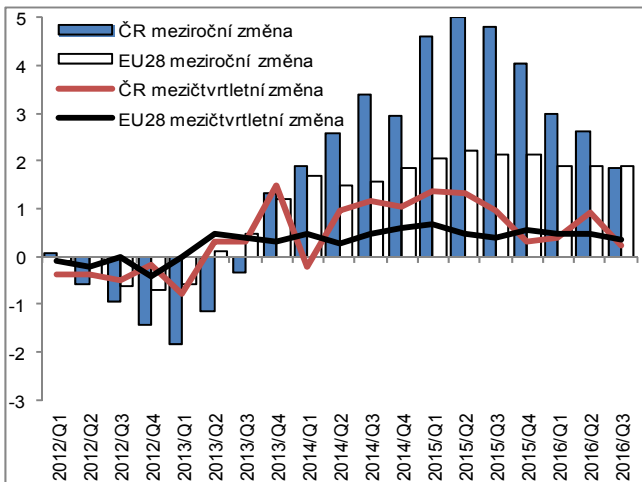
Na růstu hrubé přidané hodnoty se nejméně podílí zpracovatelský průmysl, ...

Pokud jde o nabídkovou stranu ekonomiky, na růstu HDP se nejméně podílí zpracovatelský průmysl. Jeho hrubá přidaná hodnota ve 3. čtvrtletí vzrostla o 3,9 % a k celkovému růstu přispěl 1,1 p.b. Meziroční dynamika tohoto odvětví však zpomaluje (+4,9 %, +4,6 % a +3,9 %). K úspěšným odvětvím ve 3. čtvrtletí patřilo peněžnictví a pojišťovnictví (+2,4 %, příspěvek +0,1 p.b.) a činnosti v oblasti nemovitostí (+3,2 %, příspěvek +0,3 p.b.). Slábnoucí dynamika v obchodě, dopravě, ubytování a pohostinství měla za následek nejnižší příspěvek k růstu od konce roku 2013 (+0,2 p.b.).

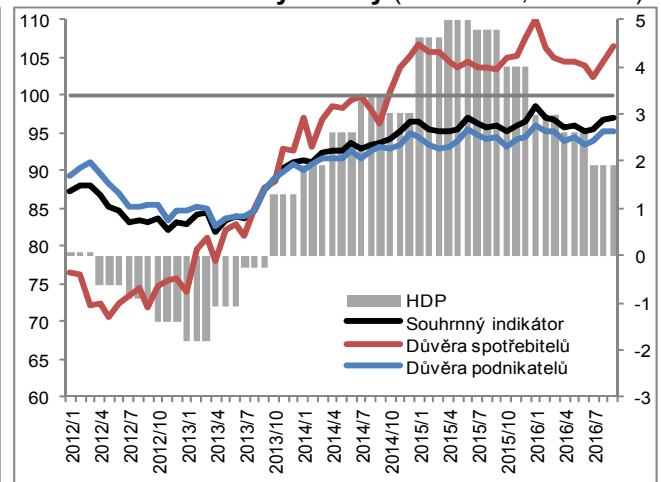
... který kvůli zpomalení nebo propadu ostatních odvětví přispěl k růstu ze dvou třetin.

Výrazný propad ve stavebnictví ve 2. čtvrtletí roku 2016 se ve 3. čtvrtletí stabilizoval, přesto ve 3. čtvrtletí došlo k meziročnímu poklesu o 5,9 % a příspěvek k růstu byl negativní (-0,3 p.b.). Zpomalení, nebo propad v ostatních odvětvích zvýrazil klíčovou roli zpracovatelského průmyslu pro českou ekonomiku ve 3. čtvrtletí. Jeho příspěvek tvořil dvě třetiny z celkového růstu.

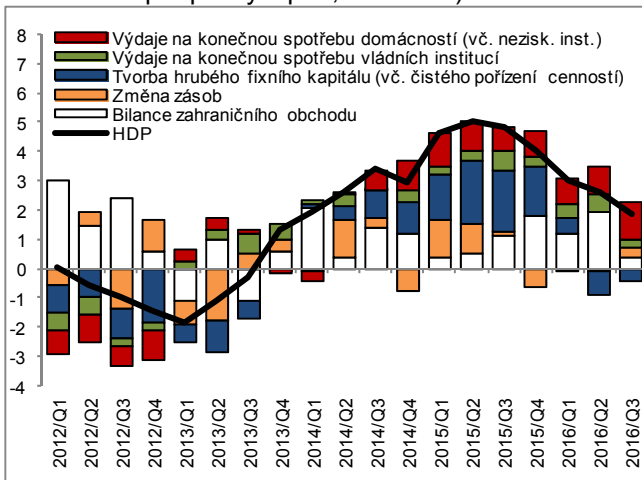
Graf č. 1 HDP (stálé ceny, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

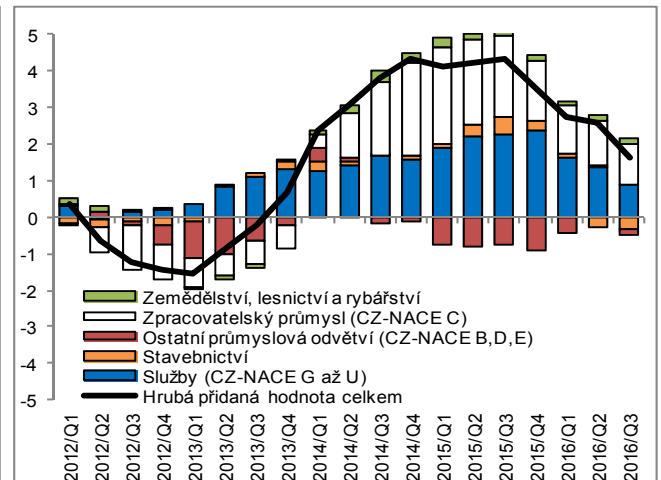
Graf č. 2 HDP (stálé ceny, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, y/y v %, pravá osa) a indikátory důvěry (2005=100, levá osa)

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek ke změně HDP* (stálé ceny, y/y, příspěvky v p.b., HDP v %)

Graf č. 4 Příspěvky odvětví ke změně HPH (stálé ceny, y/y, příspěvky v p.b., HPH v %)

*po vyloučení dovozu pro konečné užití

Zdroj: ČSÚ

3. Výkonnost odvětví

Meziroční růst HPH v celé ekonomice se v úhrnu od počátku roku proti loňskému tempu ztenčil bezmála na polovinu.

Mezičtvrtletní růst byl ve 3. kvartálu nejslabší od poslední recese, průmysl po jedenácti čtvrtích růstu dokonce o 0,4 % oslabil.

Díky silné zahraniční poptávce udržel zpracovatelský průmysl dominantní pozici, bez něj by letos HPH v celé ekonomice rostla o 1,2 p.b. pomaleji.

HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství vzrostla za tři roky o 21 %, nepatrně více než zpracovatelský průmysl

Sektor služeb přispěl letos k meziročnímu růstu HPH v celé ekonomice 1,3 p.b., polovinu příspěvku služeb zajistily odvětví obchod, doprava, ubytování, pohostinství a také činnosti v oblasti nemovitostí.

Meziroční růst HPH v průběhu roku 2016 slábl ve službách viditelněji než ve zpracovatelském průmyslu.

Stavebnictví, oslabené úbytkem veřejných zakázek, na rozdíl od loňska již k růstu HPH v ekonomice nepřispívalo, negativně působily i nezpracovatelské průmyslové obory vlivem dlouhodobé redukce v těžbě a dobývání.

Meziroční růst průmyslové produkce zpomaloval vlivem velmi vysoké loňské základny, ale i slabších výsledků v letošním letním období.

Výkon všech odvětví ekonomiky – optikou hrubé přidané hodnoty (HPH)⁷ – se za tři letošní kvartály meziročně navýšil o 2,3 %. V samotném 3. čtvrtletí činil 1,6 %, růst tak slábl již počtvrté v řadě, když efekt kombinace mimořádných stimulačních faktorů loňského roku postupně vyprchával. Na základě mezičtvrtletních temp bylo patrné výrazné ochlazení již na sklonku předešlého roku (+0,3 %), ve 3. čtvrtletí 2016 se růst zmírnil na 0,1 % (nejslabší tempo od konce recese, resp. počátku roku 2013). Na zvolňování růstu HPH mají významný vliv i nepravidelnosti v čerpání prostředků z evropských fondů, což nepřímo dokládá letošní slabší mezičtvrtletní růst HPH i v ostatních středoevropských ekonomikách (zatímco v Německu či v úhrnu za všechny staré členské státy Unie zůstala loňská růstová tempa prakticky zachována).

Meziroční dynamika HPH se v 1. až 3. čtvrtletí ve všech deseti hlavních odvětvových uskupeních zhoršila, vyjma peněžnictví a pojišťovnictví, kde z hlubšího loňského poklesu (-5,8 %) přešla v letošní mírný růst (+2,3 %). Rozhodující roli si dlouhodobě udržuje zpracovatelský průmysl, který i přes velmi vysokou loňskou základnu vzrostl o významných 4,5 % a na růstu HPH v celé ekonomice se letos podílel více než z poloviny. O dobré kondici tohoto odvětví svědčil o vysoký růst celkové zaměstnanosti, který letos podobně jako v loňském 1. až 3. čtvrtletí mírně převyšoval 3 % (v obou případech rostl dvojnásobným tempem oproti celé ekonomice)⁸.

Velmi dobré výsledky zaznamenalo odvětví zemědělství, lesnictví a rybnářství. K meziročně vyšší HPH (o 5,8 %) přispěla především dobrá úroda všech základních zemědělských plodin (u obilovin byla dokonce třetí nejvyšší v historii samostatné ČR). Vlivem vyššího počtu sebezaměstnaných se celkový pokles počtu pracovníků v tomto odvětví po dvou předchozích letech zastavil. HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství vzrostla v 1. až 3. čtvrtletí vlivem dobrých úrod z let 2014 a 2016 za tři roky o 21 %.

V sektoru služeb se HPH v 1. až 3. čtvrtletí meziročně navýšila o skromnějších 2,2 %. Přesto k růstu celé ekonomiky přispěl (na rozdíl od loňského roku) nepatrně více než zpracovatelský průmysl. Růstová tempa ve službách však letos viditelně oslabovala. Zatímco na počátku roku dosahovala 2,7 %, ve 3. čtvrtletí již jen 1,5 % (nejslabší meziroční tempo od 2. čtvrtletí 2013). Za zpomalováním stál především vývoj ve váhově dominantním seskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství. Podobně tomu bylo i v informačních a komunikačních činnostech (v 1. čtvrtletí +3,4 %, ve 3. čtvrtletí +0,4 %) i v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech. V obou případech šlo o odvětví, jejichž dynamika za 1. až 3. loňské čtvrtletí (shodně +8 %) patřila společně se zpracovatelským průmyslem k nejvyšším v celé ekonomice. Ve váhově významných odvětvích s dominancí státu⁹ pokračoval střídmý růst HPH již čtvrtý rok v řadě (za tři letošní čtvrtletí o 1,5 %), na podprůměrné dynamice se podílel primárně nízký růst objemu vyplacených platů ve školství.

Na úspěšný loňský rok nenavázalo stavebnictví. Jeho HPH se letos o 2,8 % snížila. V mezikvartálním vyjádření došlo po třech po sobě jdoucích poklesech (v úhrnu o 6,5 %) ve 3. čtvrtletí ke stabilizaci (+0,6 %). Dlouhodobě nejistá situace v odvětví se ale negativně odráží ve stavech pracovníků (letos hlavně u sebezaměstnaných). Počet odpracovaných hodin klesal již šestý rok v řadě, proti 1. až 3. čtvrtletí 2010 byl letos nižší o téměř šestinu. K meziroční dynamice HPH v celé ekonomice letos stavebnictví přispělo -0,2 p.b. – shodným rozsahem jako odvětví těžby a energetiky, jehož negativní příspěvek se však proti loňsku (-0,8 p.b.) zmírnil.

Výkon průmyslu¹⁰ (dle indexu průmyslové produkce) za tři čtvrtletí meziročně vzrostl o 3,0 % (resp. 2,2 % po očištění o kalendářní efekty)¹¹. Projevil se vliv vyšší loňské základny, kdy očištěná tempa produkce po všechna tři čtvrtletí přesáhla 5% hranici. V pozadí letošního zpomalení však stál, navzdory stále rostoucí zahraniční poptávce, i slabší výkon průmyslu v letních měsících. Během nich se produkce snížila o téměř

⁷ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

⁸ Pokud není uvedeno jinak, jde o údaje o zaměstnanosti v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

⁹ Sestávají se z dílčích odvětví: veřejná správa a obrana; vzdělávání; zdravotní a sociální péče.

¹⁰ Zahrnující odvětví dle CZ-NACE: B (Těžba a dobývání), C (Zpracovatelský průmysl), D (Energetika).

¹¹ Kalendářní vlivy ovlivnily produkci hlavně ve 2. čtvrtletí. To mělo letos ve srovnání se stejným obdobím loňského roku o tři pracovní dny více. Rozdíl mezi očištěnou (+2,2 %) a neočištěnou produkcí (+5,7 %) byl významný a v podobném rozsahu naposledy patrný ve 3. čtvrtletí 2008.

<p>Pokles produkce v nezpracovatelských průmyslových odvětvích nadále pokračoval.</p>	<p>2 % a zaznamenala tak nejhlubší mezičtvrtletní pokles od konce roku 2012. Stranou této redukce nezůstal ani tradiční lídr českého průmyslu – výroba motorových vozidel.</p>
<p>Dlouhodobě dominantní postavení výroby motorových vozidel v rámci průmyslu bylo letos ještě umocněno...</p>	<p>Stejně jako v letech 2015 a 2016 táhl průmyslovou produkcí výhradně zpracovatelský průmysl, neboť výkony ostatních průmyslových odvětví meziročně klesaly. Ve váhově významnější energetice se produkce mírně snížila (o 1%, obdobně jako za první tři loňská čtvrtletí) vlivem pokračujících neplánovaných odstávek jaderných i tepelných elektráren. Naopak vnější vlivy (ceny komodit na světových trzích) se negativně promítají v těžebním průmyslu, kde produkce oslabila (o 6,7 %), a to nejen ve stále dominantní těžbě uhlí, ale i u ostatních surovin (např. stavebních materiálů)¹².</p>
<p>...bez tohoto oboru by průmyslová produkce ve 3. čtvrtletí meziročně klesla.</p>	<p>Ačkoliv výroba motorových vozidel tvoří jen mírně přes čtvrtinu produkce všech průmyslových zpracovatelů, bez jejich přičinění by se letošní meziroční růst celého průmyslu zredukoval na pouhých 0,5 % (a v samotném 3. čtvrtletí by již o 0,5 % poklesl). Vlivem rostoucí poptávky na evropských i asijských trzích se letošní produkce výrobců motorových vozidel zvýšila o celou osminu, hlavně zásluhou silné dynamiky v 1. pololetí. Ve 3. čtvrtletí činil meziroční růst již jen 5,2 %, od konce poslední recese (1. čtvrtletí 2013) se produkce navýšila již o 49 %¹³. Rekordní hodnoty dosáhlo letos fyzické množství vyrobených osobních automobilů podniky v Česku¹⁴.</p>
<p>Tempo růstu produkce ve výrobě elektrických zařízení letos výrazně zvolnilo navzdory dobrým výsledkům „blízkého“ automobilového průmyslu.</p>	<p>Dařilo se i výrobcům ostatních (především kolejových) dopravních vozidel. Ti letos svou produkci navýšili meziročně o 7,9 % (loni o 3,2 %). Za loňskými tempy zaostalo gumárenství i plastikářství, přesto i letos rostlo svižněji (o 1,5 p.b.) než zpracovatelský průmysl. Citelnější zpomalení bylo patrné v dalším oboru silně navázaném na automobilový průmysl – výrobě elektrických zařízení. Vlivem poklesu domácích i zahraničních zakázek se růst produkce zredukoval na 0,7 % (z loňských 8,4 %).</p>
<p>Pokračoval růst produkce ve váhově významném strojírenství, z menších oborů se dařilo zejména výrobcům nábytku.</p>	<p>Z ostatních významnějších oborů si letos udržely růst produkce strojírenství (+1,4 %), výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů (3,7 %) a na domácí trh více orientovaná kovovýroba (+5,2 %). Z menších odvětví se dařilo výrobcům nábytku (jejichž produkce za tři roky vzrostla o pětinu) či tiskárenství (těžící z vyšší tuzemské poptávky). Pokračovalo mírné oživení produkce dlouhodobě utlumeného oděvního průmyslu. Letošní produkce v textilním průmyslu se poprvé vyrovnala úrovni stejného období konjunkturního roku 2008 (této „mety“ bezmála polovina především menších zpracovatelských oborů stále nedosáhla).</p>
<p>Z významnějších zpracovatelských oborů klesala produkce jen v hutnictví, chemickém průmyslu a potravinářství</p>	<p>Výkony celého zpracovatelského průmyslu letos srážel především chemický a petrochemický průmysl, jejichž produkce byla po čtyři čtvrtletí omezena vinou havárií¹⁵. Samotný chemický průmysl klesl proti loňskému 1. až 3. čtvrtletí o 12,0%. Jednalo se přitom společně s váhově slabým dřevozpracujícím průmyslem o jediný zpracovatelský obor, jehož produkce svou úroveň z počátku roku 2013 (dno poslední recese ekonomiky) dosud nepřekonala. Naopak zahraniční vlivy (pokles cen vlivem přetlaku nabídky oceli na evropských trzích) vyústily v mírné (1,6%) snížení produkce hutnictví a slévárenství. Nejslabší výsledek za posledních pět let dosáhlo letos stabilní (především na domácí trh orientované) odvětví potravinářského průmyslu.</p>
<p>Meziroční tempa růstu nových průmyslových zakázek oslabila v 1. i 3. čtvrtletí na nejnižší hodnoty od konce recese</p>	<p>Tempo růstu nových průmyslových zakázek letos zpomalovalo. (z 10,1 % ve 2. čtvrtletí na 1,3 % v následujícím kvartálu). Dlouhodobě se příznivěji vyvíjely zahraniční zakázky, neboť hodnota objednávek z tuzemska již fakticky pět čtvrtletí v řadě stagnovala. Zatímco ve 2. čtvrtletí (podobně jako v celém předchozím roce) táhla růst zahraničních zakázek primárně výroba motorových vozidel, v letním období byl mírný růst zahraniční poptávky rozprostřen do více dílčích odvětví. Vedle producentů automobilů (+6,8 % 3. čtvrtletí) se dařilo také výrobcům kolejových vozidel (+17 %), zahraniční poptávka meziročně sílila také ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů, jakož i ve farmaceutickém průmyslu. Hlubší poklesy se zastavily v hutnictví a slévárenství, byť jen v případě zahraničních zakázek. Dlouhodobě omezené výrobní kapacity v chemickém průmyslu se odrazily v hlubokých propadech nových zakázek, především z tuzemska</p>

¹² Za posledních deset let se propadla produkce v těžbě a dobývání o 29 % (u uhlí dokonce o 37 %), v energetice byla nižší o desetinu.

¹³ V rámci 20 hodnocených zemí EU šlo o šesté nejvyšší tempo. Ze zemí, které jsou významnými výrobci automobilů, dosáhly (bez Slovenska) silnějších růstů jen Itálie (+64 %) a Maďarsko (+60 %). V hlavní producentské zemi Unie – Německu – byla produkce vyšší o 13 %, v EU o 23 %.

¹⁴ Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu bylo v Česku za 1. až 3. čtvrtletí letošního roku vyrobeno meziročně o 7,2 % osobních automobilů více. Jejich produkce se přiblížila hranici 1 mil. vozů (konkrétně 997 tis.), tj. hodnotě blízké za všech 12 měsíců roku 2009.

¹⁵ Po úspěšných opravách byly od konce října haváriemi postižené výrobní jednotky postupně uváděny zpět do provozu.

<p>Mírně pozitivní krátkodobá očekávání průmyslových podniků přetrvávají již od konce roku 2013</p>	<p>Pozitivní nálada podnikatelů v průmyslu, která se s mírnými výkyvy projevuje již od konce roku 2013, nadále přetrvává. V říjnu očekávala růst u výrobní činnosti v příštích třech měsících pětina průmyslových podniků (podobně jako vloni). Přibírat zaměstnance se chystalo 19 % (loni v říjnu 15 %), snižovat stavy plánovalo 7 % podniků (především těžebních). Již osm čtvrtletí v řadě se zvyšuje podíl podniků, které považují nedostatek pracovní síly za bariéru růstu¹⁶. Na počátku 4. čtvrtletí dosáhl tento podíl 29 %. Proti sklonku minulého roku byl již dvojnásobný a zároveň se blížil dosud rekordní úrovni z doby konjunktury. Počet pracovníků v automobilovém průmyslu letos rostl meziročně dvojnásobným tempem než v celém zpracovatelském průmyslu. Průměrné mzdy se podobně jako loni relativně nejvíce navýšily především v menších zpracovatelských oborech s dlouhodobě nízkou úrovní výdělků.</p>
<p>Ve 4. čtvrtletí prudce vzrostl podíl podniků považujících nedostatek pracovní síly za významnou bariéru růstu</p>	<p>Produkcce ve stavebnictví se po růstu z předchozích dvou let letos opět vrátila k hlubším meziročním poklesům¹⁷. Za tři čtvrtletí se snížila o téměř desetinu. Šlo (společně s rokem 2010) o nehlubší meziroční pokles celého odvětví po roce 2000. Meziroční dynamika se v jednotlivých čtvrtletích 2016 příliš neměnila. V mezičtvrtletním vyjádření se produkce snížila již popáté v řadě. Za loňskou úroveň v letošním 1. až 3. čtvrtletí výrazně zaostalo jak inženýrské stavitelství (-16,3 %), tak i váhově významnější pozemní stavitelství (-6,4 %). Výkon celého stavebnictví se letos nacházel o 22,7 % pod úrovní 1. až 3. čtvrtletí roku 2008. Proti předloňské úrovni produkce (ve které se už částečně projevoval efekt dočerpávání evropských dotací) ale zaostal jen o 0,6 %. Loňský rok je třeba vnímat jako mimořádný a z hlediska rozsahu zapojením veřejných investic obtížně opakovatelný.</p>
<p>Po odeznění prorůstového efektu evropských dotací setrvávalo stavebnictví v hlubokých poklesech, stavební produkce mezičtvrtletně klesala již popáté v řadě</p>	<p>Hodnota nových tuzemských zakázek (stavebních podniků s 50 a více zaměstnanci) klesla již páté čtvrtletí v řadě. V samotném 3. čtvrtletí 2016 byla nižší meziročně o 7,3 %, když hluboký pokles v inženýrském stavitelství (o čtvrtinu) nebyl dosud vykompenzován oživující poptávkou v pozemním stavitelství (kde hodnota nových zakázek za tři čtvrtletí byla v rámci tohoto období roku nejvyšší za posledních šest let). Tyto trendy se promítly i do celkové zásoby práce (ve formě všech dosud nerealizovaných stavebních zakázek za 139 mld. korun), jež byla na konci 3. čtvrtletí meziročně o devítinu nižší. Stavebním podnikům chybí především veřejné zakázky, jejichž zásoba (68 mld. korun) byla v rámci třetích čtvrtletí nejslabší od roku 2000. I přesto veřejné zakázky stále tvořily nejdůležitější část celkové zásoby práce. Hodnota soukromých tuzemských zakázek v posledních čtyřech letech spíše stagnovala, v relativně okrajovém segmentu zahraničních zakázek pokračovala v loňském poklesu a ve 3. čtvrtletí se meziročně snížila o více než pětinu. O optimističtějších vyhlídkách odvětví může vypovídat mírně rostoucí průměrná orientační hodnota stavebních povolení (ve 3. čtvrtletí 3,4 mil. korun, o rok dříve 3,1 mil.), a to především zásluhou svižnějšího růstu u nové výstavby nebytových budov. Sezónně očištěné saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví, setrvávající dlouhodobě v negativním pásmu, se v průběhu letošního roku snížilo a jeho zářijová hodnota byla nejnižší za posledních 23 měsíců. Podíl podniků očekávajících v příštích třech měsících pokles výrobní činnosti, resp. snižování počtu zaměstnanců byl v listopadu meziročně vyšší.</p>
<p>Letošní stavební produkce byla blízka úrovni prvních tří čtvrtletí roku 2014</p>	<p>Bez náznaků výraznějších oživení pokračovala bytová výstavba. Počet zahájených bytů za tři čtvrtletí (19,5 tis.) zůstal těsně pod loňskou úrovní, proti rekordně nízkým hodnotám stejného období roku 2013 byl vyšší jen o sedminu. Četnost výstavby rodinných domů se již druhým rokem mírně zvyšovala, bytových domů však bylo meziročně zahájeno o 27 % méně, především vlivem Prahy, kde po příznivějších letech 2014 a 2015 letos počet zahájených bytů prudce propadl na 862 (nejnižší po roce 1999). Rekordně nízká byl letos v Česku i výstavba bytů v domech pro seniory.</p>
<p>Hodnota nových stavebních zakázek byla meziročně slabší již páté čtvrtletí v řadě</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>
<p>Snižila se i celková zásoba práce, především vlivem veřejných zakázek – hodnotově meziročně o pětinu nižších</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>
<p>Přetrvával nedostatek větších staveb, průměrná hodnota nově uzavřené zakázky letos oscillovala kolem 3 mil. korun</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>
<p>Počet zahájených bytů meziročně o 1% poklesl</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>
<p>Prudký propad výstavby zahájených bytů v Praze se odráží i na rychle rostoucích cenách rezidenčních nemovitostí</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>
<p>Meziroční tempo růstu tržeb ve službách za tři čtvrtletí zvolnilo na 1,1 % z loňských 3,1 %, především vlivem 3% snížení v profesních, vědeckých a technických činnostech</p>	<p>Tržby ve vybraných službách¹⁸ v 1. až 3. čtvrtletí rostly o 1,1 % (po očištění o vliv počtu pracovních dní se zvýšily jen o 0,6 %, v samotném 3. čtvrtletí o 1,6 %). Letošní dynamika tržeb byla nejslabší za poslední tři roky. Celý sektor táhly dolů profesní, vědecké a technické činnosti, jejichž loňský 4,5% růst byl v dlouhém období od konjunktury ojedinělý. Souvisel s rozvojem projektové činnosti vázané do značné míry na dočerpávání prostředků z EU. V rámci tohoto odvětví letos rostly jen právní</p>

¹⁶ Údaje o bariérách růstu vychází ze sezónně očištěných údajů.

¹⁷ Všechny údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

¹⁸ Nezahrnují obchod, peněžnictví a pojišťovnictví, vědu a výzkum a také veřejné služby.

Pokračoval svižný růst tržeb v ubytování i stravování a také u pracovních agentur, s dlouhodobou redukcí tržeb se naopak potýkají cestovní kanceláře či poštovní a kurýrní činnosti

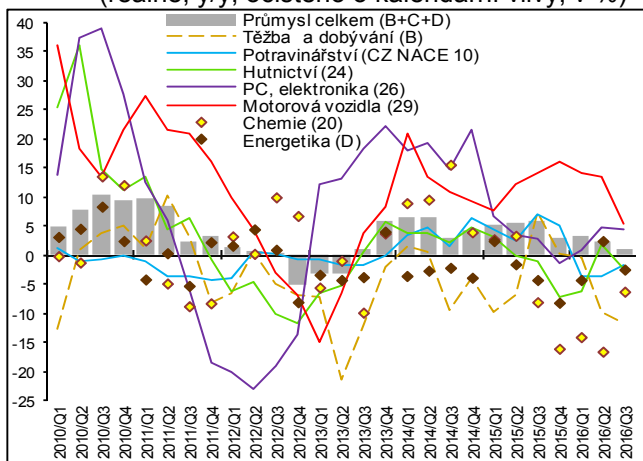
Přetrvávající pozitivní spotřebitelská důvěra podpořená příznivým vývojem na trhu práce udržovala více než 5% meziroční růst maloobchodních tržeb již sedmé čtvrtletí v řadě

Česko patřilo letos do pěti zemí EU s nejvyšším růstem maloobchodních tržeb, ze středoevropských zemí rostly rychleji jen v Polsku (+6,5%)

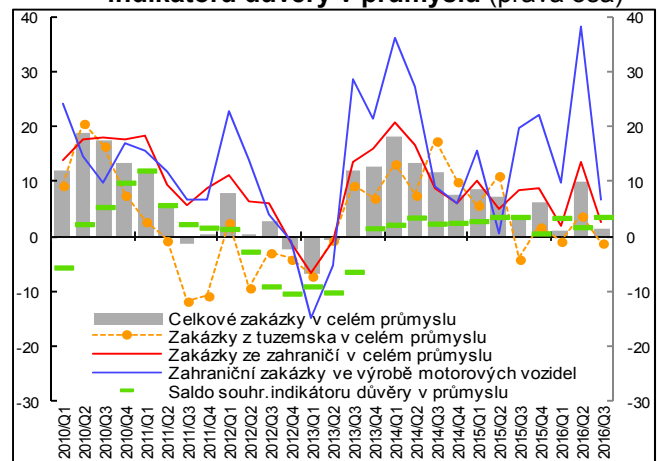
a účetnické činnosti. S vysokou loňskou základnou se potýkala také pozemní a potrubní doprava, jež za tři čtvrtletí poklesla (-0,4 %) poprvé od krizového roku 2009. Meziročního růstu letos docílilo skladování (vč. vedlejších činností v dopravě), proti roku 2014 se však nacházelo o 2,3 % níže. Dařilo se stravování a pohostinství, kde vysoký loňský růst letos ještě zrychlil na 5,5 % (nejvyšší tempo od roku 2001). Pokračující růst příjezdů domácích i zahraničních hostů zvýšil tržby v ubytování (+3,7 %). Obdobným tempem sílily i administrativní a podpůrné činnosti, tažené rychle se rozvíjejícími pracovními agenturami. V celém sektoru služeb byly letošní tržby proti konjunkturálnímu roku 2008 nadále nižší (o 8,6 %). Tuto úroveň již překonaly doprava a skladování, informační a komunikační činnosti a administrativní a podpůrné činnosti.

Maloobchodní tržby (bez motoristického segmentu) rostly v 1.až 3. čtvrtletí o 6,1 % (po očištění o kalendářní vlivy o 5,5 %). K růstu maloobchodu tradičně nejvíce přispěl prodej nepotravinářského zboží (růst tržeb o 6,8 %). Prodejci potravin utřžili o 4,4 % více (v samotném 3. čtvrtletí již jen o 2,6 %). Vyšší tržby vykazaly všechny segmenty specializovaného prodeje – hlavně výrobky pro kulturu a rekreaci či výrobky pro domácnosti (např. elektrospotřebiče a elektronika, nábytek). Růst ekonomiky i příznivé ceny PHM se odrážely v silném růstu tržeb čerpacích stanic, jež trval již sedm čtvrtletí v řadě (naposledy o 6,0 %). Podobně se vyvíjely i tržby za prodej a za opravy motorových vozidel. Jejich meziroční tempo ve 3. čtvrtletí však zvolnilo na 5,4 % a dosáhlo nejslabší dynamiky od poloviny roku 2013. Tempo růstu maloobchodních tržeb zařadilo letos ČR na 5. místo v EU. K nejdynamičtěji rostoucím zemím patřila ČR i u prodeje potravin či PHM, ale v nepotravinářském zboží se pohybovala až na rozhraní první a druhé desítky zemí, byť meziroční tempo tržeb v Česku převyšovalo dynamiku EU téměř dvojnásobně.

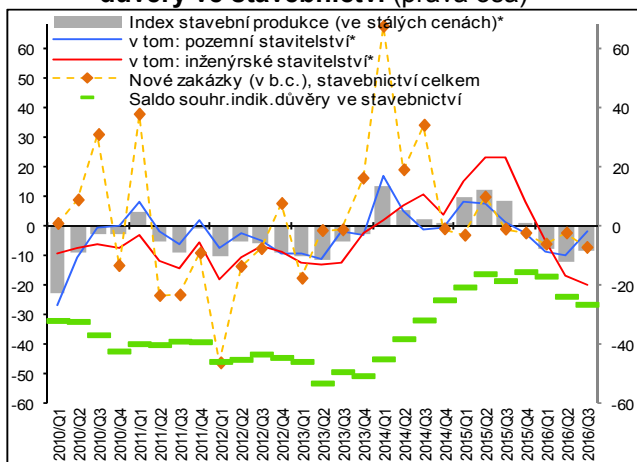
Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a ve vybraných zpracovatelských odvětvích** (reálně, y/y, očištěno o kalendářní vlivy, v %)

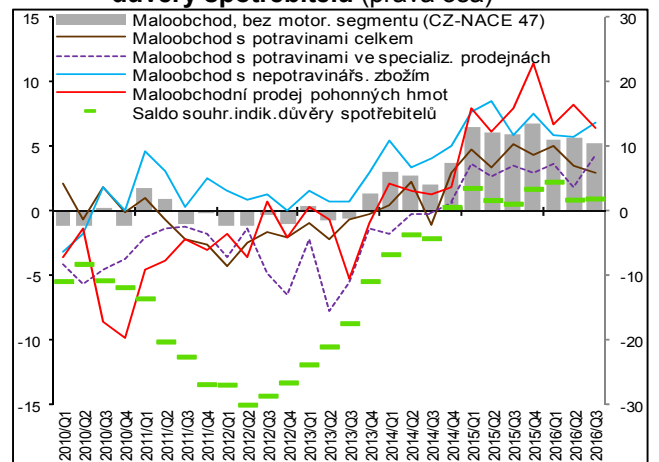
Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (b.c., y/y v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu** (pravá osa)

Graf č. 7 **Stavební produkce*, hodnota nových zakázek (y/y v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví** (pravá osa)

Graf č. 8 **Tržby v maloobchodě vč. motoristického segmentu* (reálně, y/y v %) a saldo indikátoru důvěry spotřebitelů** (pravá osa)

*očištěno o kalendářní vlivy

Zdroj: ČSÚ

4. Vnější ekonomické vztahy

Ve statistice platební bilance se projevoval růst přímých investic ze zahraničí i nárůst devizových rezerv.

Přebytek běžného účtu byl o 56,9 mld. korun vyšší než v minulém roce.

Poprvé od roku 2011 se snížilo celkové množství přímých investic rezidentů v zahraničí.

Zájem o české vládní dluhopisy pokračuje. Podíl nerezidentů na celkovém počtu držitelů se od září 2015 zvýšil o 9,6 p.b.

Dynamika exportu se ve 3. čtvrtletí zpomalila a došlo k mírnému meziročnímu poklesu.

Vývoz do EU vzrostl o 2,4 %. Poklesl vývoz na Slovensko, změny v dynamice vykazuje export do Číny a Ruska.

Vývoj běžného účtu platební bilance v 1. až 3. čtvrtletí 2016 měl tradiční dynamiku. Po mimořádně vysokém přebytku v 1. čtvrtletí 2016 došlo k deficitu -13,2 mld. korun ve 2. čtvrtletí a -22,4 mld. korun ve 3. čtvrtletí 2016. V položce kapitálového účtu doznivaly transfery z EU, které jej výrazněji ovlivňovaly v předchozím roce. Finanční účet zaznamenal přebytek a byl ovlivněn především nárůstem devizových rezerv. V opačném směru působil nadprůměrný příliv přímých investic.

Přebytek běžného účtu (BÚ) kumulovaný za 1. až 3. čtvrtletí 2016 dosáhl 74,1 mld. korun a byl o 47,4 mld. vyšší než ve stejném období roku 2015. Podepsal se na tom nadprůměrný přebytek salda zboží a služeb (286,3 mld.) i snížený deficit salda prvotních důchodů (o 15,6 mld.). Obvyklá sezónnost, kdy v 1. čtvrtletí BÚ dosahuje přebytku a následně je v deficitu vlivem odlivu dividend do zahraničí, zůstala zachována. Negativní vliv na saldo běžného účtu mělo meziroční zvýšení deficitu druhotných důchodů o 25,1 mld. korun.

Podobně jako v minulém roce byl finanční účet v přebytku díky devizovým intervencím ČNB. Rezervní aktiva za první tři čtvrtletí narostla o 389,7 mld. korun. Během prvních devíti měsíců roku 2016 byl příliv přímých zahraničních investic meziročně vyšší o 60,0 mld. korun. I když byl objem investic zahraničních investorů v 1. čtvrtletí nejnižší od roku 2011¹⁹, ve 2. čtvrtletí byl propad vykompenzován a 3. čtvrtletí mírný růst potvrdilo. Během 2. a 3. čtvrtletí docházelo ke stahování investic tuzemských investorů ze zahraničí, což v úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí znamenalo snížení o 19,8 mld. Při podrobnějším pohledu je zřejmé, že propad na aktivní straně finančního účtu lze připsat výhradně položce dluhových nástrojů (-47,7 mld. korun).

Položka portfoliových investic zaznamenala deficit ve výši 78,9 mld. korun. Oproti stejnému období roku 2015 se prohloubil o 46,7 mld., což lze připsat hlavně útlumu portfoliových investic českých rezidentů v zahraničí. Významným faktorem, který působil proti přebytku finančního účtu, byly nákupy českých státních dluhopisů. Za první tři čtvrtletí zahraniční investoři nakoupili státní dluhopisy za 112,7 mld. korun a podíl hodnoty domácích dluhopisů v rukou nerezidentů na celkové hodnotě českých dluhopisů v oběhu se zvýšil na 28,4 %²⁰. To představuje poměrně výrazný nárůst – podíl hodnoty domácích dluhopisů v rukou nerezidentů k 30. 9. 2015 byl 18,8 %. Právě velký zájem o české dluhopisy ze strany nerezidentů je jedním z důvodů historicky nejnižších výnosů. Zvýšenou poptávku lze přepisovat nízkému kreditnímu riziku ČR, z velké části jde však o spekulativní kapitál využívající očekávaného uvolnění a posílení směnného kurzu vůči euru.

Během 1. až 3. čtvrtletí 2016 dosáhl český export hodnoty 2 473 mld. korun a zvýšil se meziročně o 1,7 %²¹. Meziroční srovnání exportní výkonnosti České republiky je poznamenáno vysokou základnou roku 2015. Ve 2. čtvrtletí 2016 dosáhl vývoz pomyslného vrcholu (meziroční nárůst o 4,1 %), ale ve 3. čtvrtletí zaznamenal 0,9% meziroční pokles (poprvé od 1. čtvrtletí 2013).

Zpomalení dynamiky vývozu v 1. až 3. čtvrtletí 2016 se podepsalo i na hodnotě vývozu do zemí našich tradičních partnerů. Vývoz do Německa vzrostl o 1,5 %, do Polska exportéři vyvezli o 0,3 % méně zboží než v minulém roce. Mimořádně silný pokles vývozu na Slovensko zaznamenaný ve 3. čtvrtletí (o 13,2 %) ovlivnil i výsledky za celé sledované období (-0,8 %). Vývoz do zemí mimo EU v 1. až 3. čtvrtletí poklesl o 1,4 %. Obrat naznačil vývoz do Ruska, který se po sedmi čtvrtletích poklesu zvýšil o 4,3 % meziročně.

¹⁹ Srovnání stejných období let 2011-2016.

²⁰ Data MF k 30. 9. 2016.

²¹ Údaje v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovozy je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 7. 12. 2016

Vývoz motorových vozidel stále roste, i když naráží na vysokou základnu předchozích období.

Z hlediska struktury vývozu²² se dařilo nejvýznamnějšímu segmentu, tedy motorovým vozidlům. Hodnota exportu v této kategorii se zvýšila během ledna až září 2016 o 10,0 % meziročně, i když vývoj ve 3. čtvrtletí 2016 naznačil zpomalení dynamiky (+3,4 %). Nárůst zaznamenaly i kovodělné výrobky (8,9 %) a také stroje a zařízení (3,8 %). Pokles u chemických látek a přípravků, který trvá již sedm čtvrtletí, zpomalil na -5,5 % ve 3. čtvrtletí (celkem za 1. až 3. čtvrtletí -8,8 %) a vzhledem k obnově kapacit poškozených při havárii lze čekat příznivější vývoj než v minulých obdobích. Výrazný byl meziroční propad u základních kovů (-12,7 %), poklesl i vývoz počítačů, elektronických a optických přístrojů (o 2,6 %).

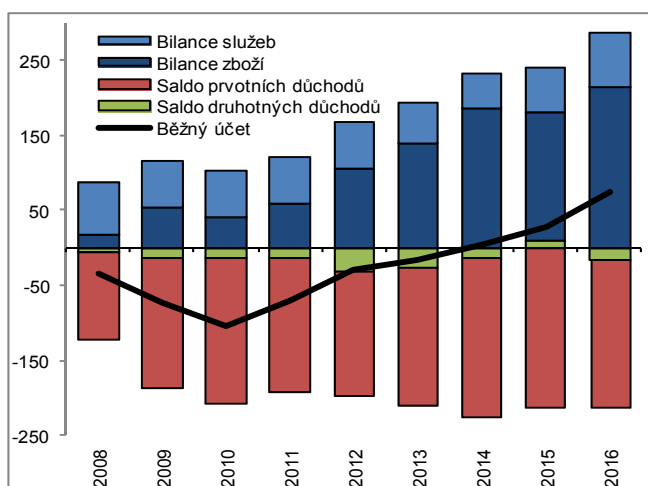
I dynamika dovozu se změnila. Mírně rostl dovoz z EU.

Dovoz v 1. až 3. čtvrtletí 2016 meziročně klesl o 0,6 %. Podobně jako u exportu se hlavní část poklesu odehrála ve 3. čtvrtletí. Mírně vzrostl dovoz ze zemí EU (o 1,8 %), především zásluhou importu z Polska (6,1 %), Francie (3,7 %) nebo Velké Británie (12,7 %). Meziročně stagnoval dovoz z Německa (0,3 %). Klesl dovoz ze Slovenska (o 2,4 %) a Rakouska (o 5,0 %). Import ze zemí mimo EU se snížil o 6,0 %. Zde se projevuje stálý propad dovozu z Ruské federace (o 36,2 %). Hospodářské sankce uvalené na Rusko snížily jeho podíl na celkovém dovozu do ČR ze 4,5 % ve 3. čtvrtletí 2014 na 2,1 % ve 3. čtvrtletí 2016. Ve sledovaném období poklesl i import z Číny (o 2,5 %). Nejvýznamnější importovanou položkou byla motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy. Během ledna až září 2015 jejich dovoz dosáhl objemu 339,4 mld. korun a oproti stejnému období roku 2015 se zvýšil o 10,2 %.

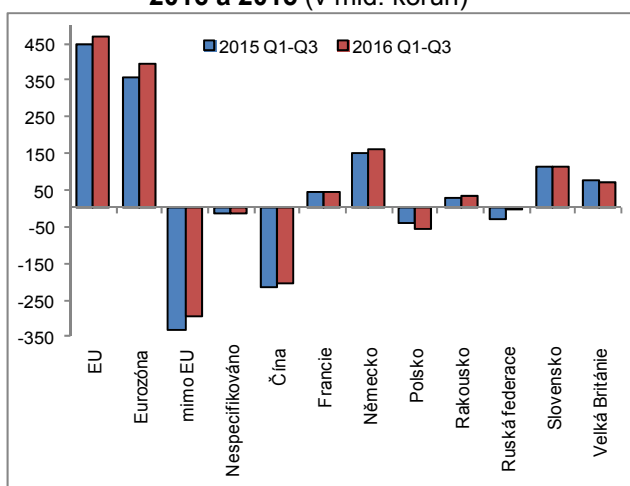
Přebytek obchodu v roce 2016 dosahuje rekordních hodnot. Zvýšil se přebytek se státy EU, zmínil se deficit se zeměmi mimo EU.

Díky rekordním přebytkům v 1. a 2. čtvrtletí 2016 dosáhlo kladné saldo zahraničního obchodu v lednu až září 162,6 mld. korun a převýšilo tak přebytek bilance za stejné období roku 2015 o 55,3 mld. korun²³. Hlavní zásluhu na těchto výsledcích mělo zvýšení přebytku bilance obchodu se státy Eurozóny o 36,1 mld. i snížení deficitu bilance se státy mimo EU o 37,7 mld. korun. Přebytek bilance s Německem se navýšil o 9,6 mld. korun, s Rakouskem o 4,8 mld. korun. Naopak, deficit obchodu s Polskem se prohloubil o 12,3 mld. korun. Deficit bilance obchodu Česka s Ruskou federací se snížil o 29,9 mld. korun na 5,3 mld., přičemž se ve 3. čtvrtletí bilance dostala do mírného přebytku. Schodek bilance s Čínou, který se prohluboval v letech 2014 a 2015, se v 1. až 3. čtvrtletí zmínil o 6,6 mld. korun.

Graf č. 9 **Běžný účet platební bilance** (kumulace za 1. až 3. čtvrtletí v mld. korun)

Graf č. 10 **Bilance zahraničního obchodu v národním pojetí v 1. až 3. čtvrtletí 2016 a 2015** (v mld. korun)

Zdroj: ČNB, ČSÚ

²² Podle klasifikace CZ-CPA 2008.

²³ Přebytek za celý rok 2015 byl za první tři čtvrtletí 2016 převyšeno o 31,6 mld.

5. Ceny

Celková cenová hladina vzrostla o 1,3 %. Po delším období stagnace se zvýšily ceny zboží spotřebovaného domácnostmi.

Celková cenová hladina měřená implicitním deflátorem HDP ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostla o 1,3 %. To je stejná hodnota jako v 1. čtvrtletí a o 0,4 p.b. vyšší růst než ve 2. čtvrtletí. Ve směru růstu působily celkové výdaje na konečnou spotřebu. Důležitým faktorem je nárůst cen výrobků a služeb spotřebovaných domácnostmi o 0,9 %. Jde o nejvyšší nárůst od 2. čtvrtletí roku 2013. Směnné relace, které dosáhly hodnoty 101,0 %, rovněž přispěly k růstu celkové cenové hladiny, i když se mírně snížily v porovnání s prvními dvěma čtvrtletími roku 2016. Podstatným zlomem ve vývoji cen je mezičtvrtletní nárůst cen importu o 0,7 %. Ceny importu klesaly nebo stagnovaly od 4. čtvrtletí roku 2015 a tím vnášely vnější deflační tlaky do české ekonomiky.

Meziroční růst spotřebitelských cen zůstává na úrovni předchozích období...

Meziroční růst spotřebitelských cen v prvních devíti měsících roku 2016 činil průměrně 0,4 % (0,5 %, 0,2 % a 0,5 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Cenová hladina setrvává pod hodnotou dolního pásma cíle ČNB (1 %) již jedenáctým čtvrtletím, pod 2% cílem se drží 15 čtvrtletí. Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen za posledních dvanáct měsíců oproti průměru předchozích 12 měsíců se od ledna po květen 2016 rovnala 0,4 % a od června po září se snížila na 0,3 %.

... především kvůli klesajícím cenám ropy, které se promítají do cen pohonných hmot i konečných výrobků.

Hlavními faktory, které dlouhodobě tlumily růst cenové hladiny, jsou ceny potravin a pohonných hmot. Vývoj ceny ropy Brent nebyl tak dramatický jako v předchozích obdobích, její meziroční pokles ve 3. čtvrtletí činil 8,7 %.²⁴ Po snížení ceny v 1. čtvrtletí na průměrnou hodnotu 33,7 dolarů se barel ropy prodával za 45,5 dolarů ve 2. čtvrtletí. Na podobné hladině se udržela cena i ve 3. čtvrtletí 2016 (45,9 dolarů). Spotřebitelé pocítili pokles cen ropy nejen v přímých nákladech na pohonné hmoty, ale i v cenách zboží, do kterého se promítají snížené náklady na dopravu, či vstupní surovinu.

Bez zahrnutí topných olejů, pohonných hmot a olejů by byla meziroční dynamika cen vyšší o 0,4 p.b.

Meziroční růst indexu cen bez topných olejů, pohonných hmot a olejů ukazuje význam cen ropy ve spotřebitelských cenách. Za prvních devět měsíců roku 2016 dosáhl průměrné hodnoty meziročního růstu 0,8 %, což překonává růst celkového indexu o 0,4 p.b. Stejných hodnot dosahuje index bez cen potravin a nealkoholických nápojů.

Náklady na spotřební koš jsou mírně zvyšovány položkou bydlení, voda, energie a paliva. Silný kladný vliv mají ceny alkoholických nápojů a tabáku.

Z váhově nejvýznamnějších složek spotřebního koše ve 3. čtvrtletí 2016 zaznamenaly nárůst pouze ceny bydlení, vody, energií a paliv (o 0,4 %). Ceny v této kategorii rostou již druhým rokem, meziroční přírůstky se však setrvale snižují. Ceny v oddílu potravin a nealkoholických nápojů klesly ve 3. čtvrtletí o 0,8 %. Zároveň se zpomalil propad cen v této kategorii v porovnání s 1. a 2. čtvrtletím 2016 (-1,7 % a -2,4 %). Třetí nejvýznamnější složka spotřebního koše (výdaje na dopravu) klesla ve třetím čtvrtletí 2016 o 2,3 %. Do cen dopravy se stále významně promítaly nízké ceny pohonných hmot, zároveň stabilizace cen ropy zpomaluje pokles. Pro českou ekonomiku je specifická položka cen alkoholických nápojů a tabáku, která má poměrně vysokou váhu ve spotřebním koši²⁵. Ve 3. čtvrtletí 2016 byl průměrný meziroční nárůst cen v této kategorii 4,5 % a celkový růst spotřebitelských cen byl touto složkou koše v 1. až 3. čtvrtletí navýšen o 0,4 p.b.

Ceny nemovitostí nadále rostou dvouciferným tempem, růst cen nemovitostí mimo Prahu se vyrovnal hlavnímu městu.

Růst reálných mezd, nízké úrokové sazby promítající se do cen hypoték i pozitivní očekávání ohledně dalšího ekonomického vývoje zvyšují poptávku po nemovitostech, která v řadě lokalit převyšuje nabídku. To mělo za následek růst cen nemovitostí, nejvyšší od roku 2008. V 1. až 3. čtvrtletí roku 2016 dosáhl meziroční růst nabídkových cen nemovitostí v České republice průměrně 10,1 %, což je o čtyři p.b. více než v roce 2015. Index nabídkových cen nemovitostí v ČR

²⁴ Zdroj: U.S. Energy Information Administration - Europe Brent Spot Price FOB

²⁵ Jde o čtvrtou nejvýznamnější položku, její váha v koši je 93,4. Pro úplnost uvedme, že celkový úhrn vah ve spotřebním koši dosahuje 1000 a váha položky bydlení, voda, energie a paliva je 251,3, váha potravin a nealkoholických nápojů je 180,6 a položka dopravy má váhu 100,9.

bez Prahy i index cen nemovitostí v Praze rostly velmi podobně (10,0 % a 10,2 %). Realizované ceny starších bytů, které tradičně zaostávají za nabídkovými cenami bytů jak úrovní, tak růstem, zaznamenaly v roce 2016 silný stimul vyvolaný nedostatkem nových bytů. Celkově v ČR tyto ceny rostly meziročně o 10,4 %. Meziroční přírůstky mimo Prahu byly vyšší než v metropoli a činily 10,0 %, 11,3 % a 13,1 % postupně v jednotlivých čtvrtletích. Ceny v Praze rostly rovněž silným tempem (5,8 %, 7,5 % a 8,3 % v jednotlivých čtvrtletích). Index realizovaných cen nových bytů (sledovaný pouze za Prahu) ve 2. čtvrtletí 2016 překonal původní maximum z 1. čtvrtletí 2009 a ve 3. čtvrtletí dále rostl. Meziroční růst cen byl stabilní a dosáhl průměrně 3,8 %.

Evropská unie se i nadále potýká s deflací. Cenová hladina klesala v patnácti zemích.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen pro Česko během 1. až 3. čtvrtletí meziročně rostl o 0,4 %. S deflací se potýká 13 zemí Evropské unie. V rámci středoevropského prostoru patří Česko k zemím s vyšší inflací. Slovensko i Polsko se potýkají s deflací, v Německu a Maďarsku ceny vzrostly meziročně o 0,2 %. Míra inflace v Eurozóně byla 0,0 % v 1. čtvrtletí, -0,1 % ve 2. čtvrtletí a 0,3 % ve 3. čtvrtletí 2016.

Vývoj cen průmyslových výrobců stále odráží klesající ceny ropy, po výrazném propadu v 1. čtvrtletí ceny mezičtvrtletně spíše stagnují.

Klesající ceny ropy se výrazně promítají do cen průmyslových výrobců, jejichž meziroční pokles během 1. až 3. čtvrtletí 2016 dosáhl průměrně 4 %. Meziroční srovnání odráží silný pokles na přelomu roku, meziměsíční změny indexu ukazují, že ceny spíše stagnují. Po výraznějším poklesu cen v 1. čtvrtletí průměrné meziměsíční tempo růstu v dubnu až září dosáhlo 0,14 %. Ve 3. čtvrtletí 2016 zpomalil meziroční pokles v oddíle těžby a dobývání na 5,8 % (6,4 % a 7,1 % v 1. a 2. čtvrtletí). Podobný vývoj cen pozorujeme ve zpracovatelském průmyslu, který je zasažen poklesem cen v kategorii koksu a ropných produktů. Meziroční pokles cen ve zpracovatelském průmyslu byl ve 3. čtvrtletí 3,1 %, ve srovnání s 2. čtvrtletím 2016 se propad zmírnil o 1,7 p.b.

Ceny výrobců meziročně klesly i v Evropě, poslední vývoj naznačuje zastavení propadu a mírný meziměsíční růst.

Vývoj cen výrobců v české ekonomice nevybočuje z evropského průměru. Ceny výrobců klesají od poloviny roku 2012 a pokles zrychlil v roce 2015, kdy se do indexu promítl propad cen ropy. Ve 2. a 3. čtvrtletí 2016 se ceny výrobců ustálily a meziměsíční pohled ukazuje na mírný růst. Meziročně poklesly ceny ve většině zemí Evropské unie, s výjimkou Malty. Růstové tendence započaly ve Švédsku a Velké Británii.

I nadále klesají ceny zemědělských výrobců, hlavně ceny mléka. Naopak vzrostly ceny prasat.

Ceny zemědělských výrobců během 1. až 3. čtvrtletí meziročně klesaly průměrně o 5,2 %. Hlavním determinantem tohoto vývoje se staly ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků – meziroční pokles o 2,1 % a 16,3 %. Ceny skotu klesly o 1,3 %, ceny mléka o 17,1 %. Ceny jatečných prasat klesly o 2,9 %, ale podrobnější pohled ukazuje, že se zastavil dlouhodobý pokles²⁶. Pokles cen rostlinné výroby o 1,8 % byl zapříčiněn i meziročním propadem cen pšenice o 15,1 % ve 3. čtvrtletí. Tento faktor nedokázal vyvážit ani nárůst cen zeleniny a zahradnických produktů o 11,6 %.

Ceny ve stavebnictví pokračují v mírném růstu.

Ceny stavebních děl během 1. až 3. čtvrtletí rostly meziročně o 1,1 % a cenový vývoj jednotlivých druhů budov se příliš nelišil od celkového indexu. Podobný růst zaznamenaly bytové i nebytové budovy (1,0 % a 1,2 %). Ceny inženýrských děl vzrostly o 1,2 %.

Ceny tržních služeb mírně rostly.

Ceny tržních služeb v podnikatelské sféře od začátku roku 2014 stagnují a nejinak tomu bylo v 1. až 3. čtvrtletí roku 2016. Průměrný meziroční růst cen během sledovaného období byl 0,1 %. Ceny klesaly především v segmentu pojištění (průměrně o 3,6 %) a v sektoru služeb v oblasti pronájmu a operativního leasingu (2,1 %). Naopak výrazněji rostly ceny poštovních a kurýrních služeb (o 3,8 %), ceny architektonických a inženýrských služeb (o 1,8 %) a ceny reklamních služeb a průzkumu trhu (o 1,7 %).

Pokles cen zahraničního obchodu prostřednictvím posilování kurzu slábně.

Kurz koruny ve třetím čtvrtletí roku 2015 narazil na hranici asymetrického závazku ČNB a v roce 2016 se od něj nevzdálil. Proto bylo meziroční posílení koruny vůči euru ve 3. čtvrtletí 2016 jen 0,2 %. Posilování kurzu vůči dolaru bylo výraznější

²⁶ Ve 3. čtvrtletí již ceny meziročně vzrostly o 6,7 %.

hlavně ve druhém čtvrtletí, kdy koruna meziročně posílila o 3,5 %. Ve třetím čtvrtletí posílila koruna vůči dolaru o 1,4 %. Vývoj kurzu má stále za následek dovoz deflačních tlaků ze zahraničí, význam tohoto faktoru však slábne kvůli závazku ČNB. Posílení dolaru se neprojevuje tak výrazně vzhledem k nižšímu zastoupení dolarových obchodů na celkovém zahraničním obchodu ČR.

Ceny vývozu klesly o 2,7 %, nejméně za poslední rok.

Vývozní ceny pokračují v dlouhodobém trendu a v 1. až 3. čtvrtletí se snižovaly meziročně o 3,7 %. Zároveň došlo ke zpomalení poklesu cen na 2,7 % ve 3. čtvrtletí. Ceny klesaly ve všech kategoriích s výjimkou cen tabáku a nápojů, které se meziročně zvyšovaly o 2,2 %, a cen živočišných a rostlinných olejů (+2,7 %). Pokles v kategorii minerálních paliv byl nadále výrazný (o 16,7 %), v průběhu sledovaného období se však zpomaloval. Významně se snížily ceny chemikálií a příbuzných výrobků (-7,1 %) a ostatních surovin (-11,0 %).

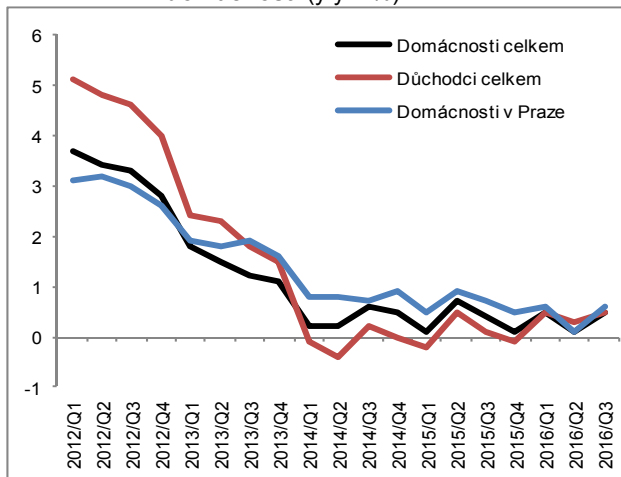
Dovozní ceny klesly o 4 % a zpomalily letošní propad.

Dovozní ceny za uplynulá tři čtvrtletí zaznamenaly meziroční pokles o 5,2 %. Dynamika cen byla ovlivněna především cenami ropy. Podobně jako ony, i ceny dovozu zpomalují propad a meziměsíčně stagnují. Největší pokles zaznamenaly ceny minerálních paliv, meziroční propad byl 28,5 %. Ceny chemikálií klesly o 5,4 %. Ceny nápojů a tabáku zaznamenaly nárůst o 0,1 % daný především změnou dynamiky ve 3. čtvrtletí.

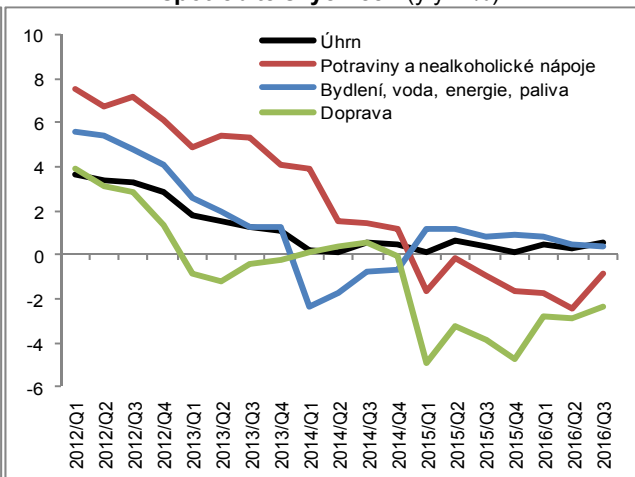
Směnné relace v zahraničním obchodě přetrvaly pozitivní.

Směnné relace byly meziročně od ledna do září 2016 kladné a dosáhly hodnoty 101,6 %. Snížení směnných relací u minerálních paliv a váhově významných strojů a dopravních prostředků vedlo ke snížení úhrnných směnných relací v závěru sledovaného období na 101,0 %.

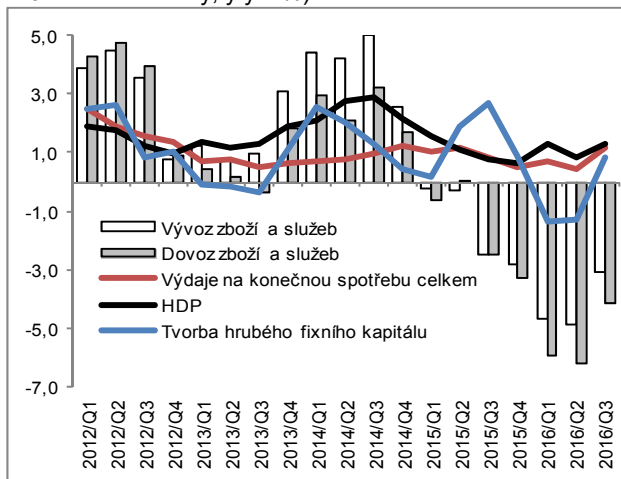
Graf č. 11 Spotřebitelské ceny jednotlivých typů domácností (y/y v %)

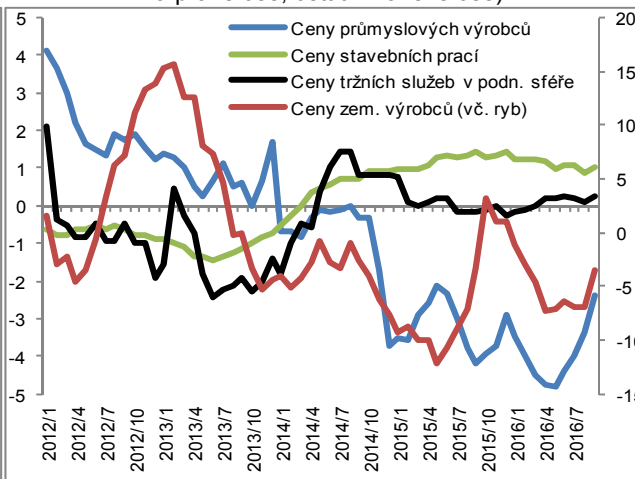
Graf č. 12 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (y/y v %)

Graf č. 13 Deflátory (očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, y/y v %)

Graf č. 14 Ceny výrobců (y/y v %, ceny zem. výrobců na pravé ose, ostatní na levé ose)

Zdroj: ČSÚ

6. Trh práce

Počet pracovníků byl nejvyšší od roku 1993, mezičtvrtletní přírůstky zaměstnanosti se letos ale tenčí.

Dosažená úroveň i meziroční růst míry zaměstnanosti v ČR patří v rámci států Unie k nejvyšším.

Vyšší zaměstnanost táhne již tři roky především zpracovatelský průmysl, jeho role však letos slábne ve prospěch služeb.

Ve službách se projevily výraznější růst v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech, dařilo se také dlouhodoběji dynamickým informačním i komunikačním činnostem.

Zvyšovaly se hlavně počty zaměstnanců, podnikatelů bez zaměstnanců svůj loňský propad zastavili, avšak zaměstnavatelů bylo letos nejméně od roku 1993.

Růst produktivity práce se po dvou letech zastavil.

Míra nezaměstnanosti nadále klesla, zjevně však narážela na své limity dané především vyšším zastoupením osob s nízkou úrovní vzdělání, jež bývají ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností.

Rozdíl v míře nezaměstnanosti osob se základním vzděláním proti osobám se středním vzděláním bez maturity byl v ČR společně se Slovenskem nejvyšší v celé EU.

Nabídka neobsazených pracovních pozic prostřednictvím úřadů práce se nadále rozšiřovala,...

Na trhu práce nadále převažovaly výrazně pozitivní tendence. Svižně rostoucí ekonomika generovala nové pracovní příležitosti. Mezičtvrtletní tempo růstu zaměstnanosti²⁷ v prvních třech měsících roku akcelerovalo na 1,2 %, (nejvyšší růst od počátku roku 2008). V následujících čtvrtletích již sláblo a ve 3. čtvrtletí zaměstnanost stagnovala. V meziročním vyjádření však silný růst přetrvával, práci mělo nejvíce lidí v historii samostatné ČR (5,27 mil.). To se promítalo i do vysoké míry zaměstnanosti (osob ve věku 15–64 let). Ta v září 2016 dosáhla již 72,2 % (u mužů mezi státy EU dokonce rekordních 79,6 %) a meziročně stoupla o 1,8 p.b.

O vyšší zaměstnanost se rozhodující měrou zasloužil dynamicky rostoucí zpracovatelský průmysl, jenž se letos na celkovém meziročním růstu všech odvětví podílel téměř z poloviny. Ostatní odvětví sekundárního sektoru pracovní místa naopak nadále ztrácela (především vlivem stavebnictví). Ve službách, na rozdíl od předchozích let, se zaměstnanost navyšovala celoplošně, dynamika v jednotlivých odvětvích ale značně kolísala. Obdobně jako loni se dařilo váhově nejvýznamnějšímu seskupení odvětví – obchod, doprava, ubytování a pohostinství, kde našlo uplatnění meziročně o 19 tis. osob více. Zaměstnanost zrychlovala v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (na 4,4 %). Dařilo se i informačním a komunikačním činnostem, u nichž celková zaměstnanost od konce recese (3. čtvrtletí 2013) posílila nejvíce. Nejnižším tempem za poslední čtyři roky se naopak navýšily stavy pracovníků v uskupení odvětví veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče. Projevila se zde stagnace zaměstnanosti ve vzdělávání.

Proměnilo se i složení osob dle postavení v zaměstnání. Počet zaměstnanců se meziročně zvyšuje dynamičtěji než stavy sebezaměstnaných již od poloviny roku 2012. Souvisí to především s příznivým vývojem průmyslu, kde se tradičně uplatňují především osoby v zaměstnaneckém postavení. Z podrobnějších údajů VŠPS plyne, že počty zaměstnavatelů se v 1. až 3. čtvrtletí citelně snížily (o desetinu). Podnikatelů bez zaměstnanců naopak mírně přibýlo, primárně vlivem nízké loňské základny. Proti roku 2014 byly letošní počty drobných podnikatelů vyšší.

Více jak 2% růst produktivity práce z předchozích dvou let se letos již neopakoval. Hrubá přidaná hodnota (HPH) na 1 pracovníka se za tři čtvrtletí meziročně zvýšila jen o 0,2 %. HPH v relaci na odpracovanou hodinu letos dokonce o 0,4 % poklesla. Výraznější růst zaznamenala jen ve váhově méně významných odvětvích – činnosti v oblasti nemovitostí (+3 %), zemědělství, lesnictví a rybářství (+2,9 %).

Obecná míra nezaměstnanosti (osob ve věku 15–64 let) se v průběhu roku nadále snižovala, avšak na rozdíl od loňska již výrazně pomalejším tempem. Ve 3. čtvrtletí dosahovala 4 %, meziročně byla příznivější o 0,9 p.b. V mezikvartálním vyjádření²⁸ se již v průběhu 2. i 3. čtvrtletí 2016 zredukovala o mírných 0,1 p.b. Nezaměstnanost tak naráží na své limity dané strukturálními vlivy. Míra nezaměstnanosti žen dlouhodobě převyšuje obdobnou hodnotu u mužů. Tato diskrepance se však meziročně mírně snížila a ve 3. čtvrtletí činila 1,2 p.b. I tak však byla v evropském kontextu významná (v EU dosahovala jen 0,2 p.b.). To nadále platilo také pro rozdíly měr nezaměstnanosti dle vzdělání. Zatímco mezi vysokoškoláky (2,1 %) a lidmi se středním vzděláním bez maturity (4,1 %) byly diference velmi nízké, postavení výrazně méně četné skupiny osob s maximálně základním vzděláním na trhu práce v ČR bylo nadále neuspokojivé, neboť jejich vysoká míra nezaměstnanosti (20,3 %) se za poslední tři roky snížila jen o 3,6 p.b. V samotném 3. čtvrtletí výrazně ubylo osob, jež byly bez práce déle než rok (meziročně o třetinu). Podíl dlouhodobě nezaměstnaných se tak snížil pod 40 %, tj. na nejnižší hodnotu od počátku roku 2010.

Šance nezaměstnaných na uplatnění na pracovním trhu se stále zlepšovala. Úřady práce (ÚP) nabízely na konci září již 141 tis. neobsazených míst (meziročně o bezmála třetinu více). Tempo růstu nabídky volných pozic přitom zásadně neoslabovalo. Od počátku roku se rozrostlo o 38 tis. míst, za prvních devět měsíců

²⁷ Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny údaje o zaměstnanosti v této kapitole v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

²⁸ Po očištění od sezónních vlivů.

...na konci září připadalo na jedno volné místo 2,7 registrovaných uchazečů, nejméně od konjunktury.

Šance na uplatnění (prostřednictvím úřadů práce) byla nejvyšší u kvalifikovaných manuálních pracovníků, výrazně se však meziročně zlepšila rovněž u nekvalifikovaných osob.

Meziroční tempo růstu průměrných mezd v 1. až 3. čtvrtletí bylo nejvyšší za posledních osm let.

Mzdový růst ve zpracovatelském průmyslu kopíroval podobně jako loni dynamiku v celé ekonomice.

Relativně nejvíce si polepšili zaměstnanci v odvětvích s nízkou úrovní výdělků (vlivem navyšování minimální mzdy).

Reálné mzdy letos rostly i díky přetrvávajícímu nízko-inflačnímu prostředí nejvyšším tempem od konce roku 2007

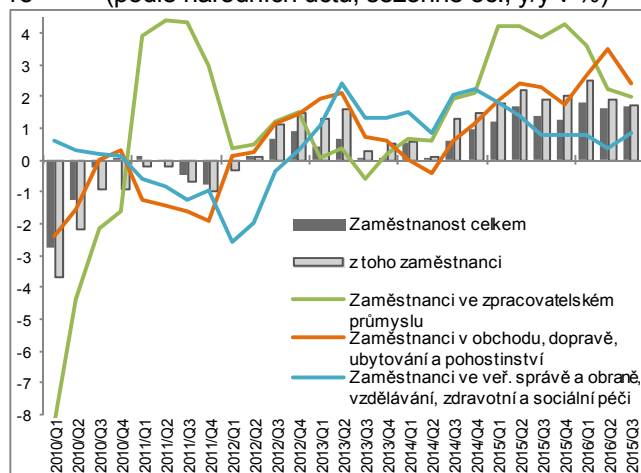
loňského roku o necelých 50 tis. Na jednu volnou pozici tak na konci letošního září připadalo 2,7 uchazečů, nejméně od října 2008. Volná místa byla stále častěji nabízena i v regionech dlouhodobě sužovaných nadprůměrnou nezaměstnaností. Podobně se rozšiřovala nabídka i pro manuálně pracující osoby s nižší kvalifikací. V Plzeňském a Pardubickém kraji se v září 2016 o jedno volné místo na ÚP ucházelo pouze 1,3 uchazečů a i v nejvíce postižených regionech (Ústecko, Moravskoslezsko) se tato proporce pohybovala v intervalu 5,1–5,8. Šance na uplatnění se zvýšily uchazečům ve všech kvalifikačních třídách, nejvíce u kvalifikovaných manuálních pracovníků. U řemeslníků a opravářů připadlo na jedno volné místo 1,4 uchazečů, ve skupině „obsluhy strojů, zařízení, montéři“ byl tento poměr prakticky vyrovnaný (1,1). Meziročně se výrazněji zlepšilo i postavení pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (z 6,1 na 4,0), v Praze dokonce nabídka volných pozic pro tyto osoby na konci září převyšovala počty registrovaných uchazečů v této kvalifikační třídě.

Průměrná hrubá mzda (při zohlednění délky úvazků zaměstnanců) za tři letošní čtvrtletí meziročně vzrostla o 4,3 %. Mzdy se zvyšovaly dvojnásobným tempem než vloni. V průběhu roku 2016 však již jejich tempo nezrychlovalo (meziroční dynamika byla v 1. i 3. čtvrtletí totožná). Výrazný mzdový růst souvisel s dobrou kondicí firem (vysoká míra ziskovosti, převažující optimistické výhledy ve většině odvětví), důležitou roli sehrála i velmi nízká úroveň nezaměstnanosti doprovázená rostoucím nedostatkem kvalifikovaných pracovníků (ve zpracovatelském průmyslu, ale např. i v obchodu či dopravě). Růstová tempa průměrných výdělků v podnikatelské sféře a v odvětvích s dominancí státu byla na rozdíl od předchozích let téměř totožná (celkový objem vyplacených mezd byl ale letos v podnikatelské sféře vlivem silnějšího růstu zaměstnanosti o téměř 2 p.b. vyšší).

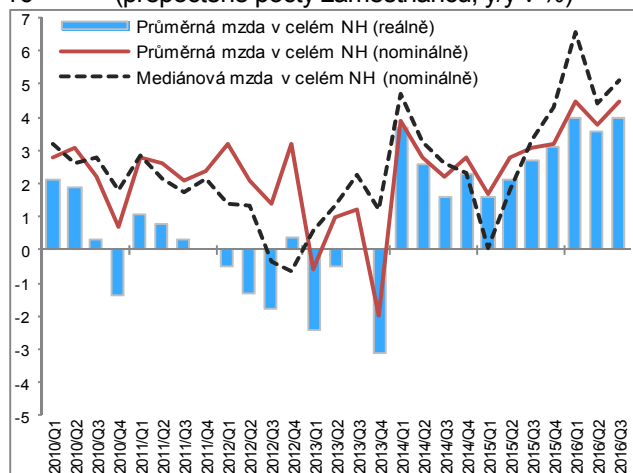
Polepšili si zaměstnanci ve všech odvětvích. Ve váhově nejvýznamnějším zpracovatelském průmyslu dynamika průměrných mezd kopírovala (podobně jako loni) tempa v celé ekonomice. Jen mírně podprůměrný byl růst v odvětvích s nejvyšší úrovní mezd – peněžnictví a pojišťovnictví, resp. informační a komunikační činnosti. Více než 5% tempem se navýšily průměrné platy ve zdravotní a sociální péči a v odvětví veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení. Zvýšení tarifů ve vzdělávání (od září 2016) se zatím v průměrných platech tohoto odvětví příliš neodrazilo (ve 3. čtvrtletí +3,8 %, od počátku roku +2,7 %). Naopak relativně nejvíce si polepšili zaměstnanci v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech, administrativních a podpůrných činnostech a zejména v ubytování, stravování a pohostinství (za tři čtvrtletí o 7,2 %, v absolutním vyjádření však jen o 1042 korun, tj. polovinu toho, co pracovníci ve finančnictví).

Mzdová diferenciacce se mírně snižovala. Růst mzdového mediánu převyšoval dynamiku průměrných mezd již pět čtvrtletí v řadě. Nízká míra inflace a zrychlující růst průměrné mzdy se příznivě odrazilily ve vývoji kupní síly zaměstnaneckých výdělků. Dynamika reálných mezd v 1. až 3. čtvrtletí zrychlila na 3,9 %, tedy nejvyšším meziročním tempem od roku 2007.

Graf č. Počty zaměstnaných osob a zaměstnanců (podle národních účtů, sezónně oč., y/y v %)

Graf č. Hrubá měsíční mzda nominálně a reálně (přepočtené počty zaměstnanců, y/y v %)

Zdroj: ČSÚ

7. Měnové podmínky

Nastavení měnové politiky se nezměnilo. Nadále platil kurzový závazek ČNB.

Uvolněná měnová politika ČR přetrvávala i v 1. až 3. čtvrtletí 2016. Měnověpolitické sazby zůstaly nezměněny – 2T repo sazba a diskontní sazba jsou stále na úrovni blízké nule (0,05 %), podobně jako lombardní sazba (0,25 %). Měnový kurz koruny k euru je od listopadu 2013 usměrňovaný závazkem České národní banky (ČNB). Ve 3. čtvrtletí 2015 kurz koruny dosáhl hranice kurzového závazku a od té doby ji neopustil. Kurz koruny k americkému dolaru se během prvních devíti měsíců držel pod 25 korunami za dolar. Meziročně kurz posiloval, nejvíce ve druhém čtvrtletí, kdy se dostal průměrně pod 24 korun. Jeho průměrná hodnota dosáhla 24,23 korun za dolar a vůči průměrnému kurzu za stejné období roku 2015 měna posílila o 1,3 %. Peněžní zásoba vyjádřená harmonizovaným měnovým agregátem M3 nadále rostla, průměrné tempo růstu se ustálilo těsně nad 9 %.

Vzhledem k bankovním podmínkám stále klesá objem vkladů s domluvenou splatností a zvyšuje se objem jednodenních vkladů. Ty tvořily 75,5 % z celkového objemu peněz v ekonomice.

Harmonizovaný měnový agregát M3 dosáhl na konci 3. čtvrtletí 2016 hodnoty 3776 mld. korun. Na jeho nárůstu se podílí především jednodenní vklady, které vzrostly k 30. 9. meziročně o 12,5 %. Podíl těchto vkladů stabilně roste od roku 2010 a v září 2016 dosáhl 75,5 %²⁹. Od ledna 2016 se zvýšil o 2,5 p.b. Jednodenních vkladů přibývá na úkor vkladů se splatností do dvou let a vkladů s výpovědní lhůtou do tří měsíců. Za prvních devět měsíců roku 2016 se jejich objem snížil o 75,9 mld. korun. Položky repo operací, cenných papírů, fondů peněžního trhu a dluhopisů se splatností do dvou let, které jsou co do objemu prakticky bezvýznamné, kolísaly během roku mezi 15 až 25 miliardami korun.

Tržní úrokové sazby nezaznamenaly výraznější pohyb. Do záporných hodnot klesly výnosy dvouletých i pětiletých dluhopisů.

V oblasti tržních úrokových sazeb po celé sledované období nedošlo ke změnám. Jejich rekordně nízká úroveň odráží měnověpolitické sazby nastavené na tzv. technickou nulu. Tříměsíční PRIBOR se od ledna nezměnil a drží se těsně pod hladinou 0,30 %. Průměrná hodnota roční sazby PRIBOR byla v 1. až 3. čtvrtletí 0,45 %. Meziročně došlo k poklesu sazeb v řádu setin p.b. Průměrné výnosy státních dluhopisů zrcadlí stav na finančních trzích i vysokou poptávku investorů po relativně bezpečných aktivech. Výnos dluhopisů se splatností dva roky byl od ledna do září záporný, v září klesl na historicky nejnižší hodnotu (-0,50 %). Ve 3. čtvrtletí byl záporný i výnos dluhopisů se splatností pět let. Výnos desetiletých dluhopisů činil průměrně 0,30 % a meziročně se snížil o 0,39 p.b. Zvýšená poptávka je dáвана do souvislosti s očekávaným ukončením intervencí ČNB, uvolněním směnného kurzu a spekulacemi investorů.

Úrokové sazby na vkladech pro nefinanční podniky se pohybují blízko nuly...

Depozitní sazby a sazby z úvěrů se během 1. až 3. čtvrtletí snížily na rekordní minima, podobně jako mezibankovní sazby, na které jsou navázány. Průměrná sazba na jednodenních vkladech domácností za leden až září byla 0,17 % a termínované vklady se zhodnocovaly průměrně o 1,14 %. Pro nefinanční podniky byly úrokové sazby ještě nižší. Jednodenní vklady byly úročeny 0,06 % a termínované vklady 0,15 %.

... což vysvětluje nárůst podílu jednodenních vkladů nefinančních podniků, který dosáhl 93,1 % na celkovém portfoliu.

Tyto hodnoty vysvětlují preferenci likvidity u obou skupin klientů, která se projevila výrazným poklesem objemu termínovaných vkladů. Podíl jednodenních vkladů u nefinančních podniků se zvýšil z 90,8 % v lednu na 93,1 % v září 2016. V roce 2012 tvořily vklady se splatností přibližně 20 % z portfolií podniků, v září 2016 to bylo 5,5 %. Domácnosti prošly podobným vývojem – během 1. až 3. čtvrtletí narostl podíl jednodenních vkladů o 3,5 p.b. na 76,7 % a podíl vkladů s domluvenou splatností klesl na 12,4 % v září 2016.

Nízké úrokové sazby zvyšují dostupnost úvěrového financování pro domácnosti i nefinanční podniky.

Poklesly i úvěrové sazby. Průměrná hypoteční sazba v září 2016 dosáhla 2,21 %, nejnižší klesly sazby na hypotečních úvěrech s fixací na 5 – 10 let (1,98 %). Spotřební úvěry v září nesly průměrnou úrokovou sazbu 10,47 %. I sazby na úvěrech na podnikání klesaly. Navzdory zvýšení sazeb ve 2. čtvrtletí nad 2 % se průměrná sazba úvěrů pro nefinanční podniky v 1. až 3. čtvrtletí rovnala 1,93 %.

²⁹ V lednu 2012 tvořily jednodenní vklady 63,1 %.

V úvěrech domácností hrají nejvýznamnější roli úvěry na bydlení. Jejich objem rostl o 8,5 % meziročně.

Nízké úrokové sazby usnadňují přístup domácností k úvěrům, což se promítalo do silného tempa růstu jejich celkového objemu (6,7 % ve 3. čtvrtletí). Silné přírůstky zaznamenaly spotřebitelské úvěry (9,1 %, 8,8 % a 6,3 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí). Nejvýznamnější složkou ve struktuře úvěrů jsou úvěry na bydlení, které rostly meziročním tempem 8,5 % po celé sledované období. Překlenovací úvěry ze stavebního spoření, které v roce 2014 a 2015 rostly asi 3% tempem, ve 2. a 3. čtvrtletí zaznamenaly nárůst o 8,7 %, resp. 10,2 %. Zároveň dochází ke stálému, přibližně 9% poklesu objemu úvěrů ze stavebního spoření. Obava o schopnost domácností splácet závazky vedla ČNB ke zpřísnění doporučení k poskytování hypoték. ČNB doporučuje snížení maximálního limitu poměru výše úvěru a hodnoty zajištění ze 100 % na 95 % od 1. 10. 2016 a na 90 % od 1. 4. 2016. Pravidlo pro banky zatím není závazné, proto ČNB podniká kroky, které povedou k zákonnému zakotvení pravomoci stanovit rizikové parametry úvěrů na bydlení.

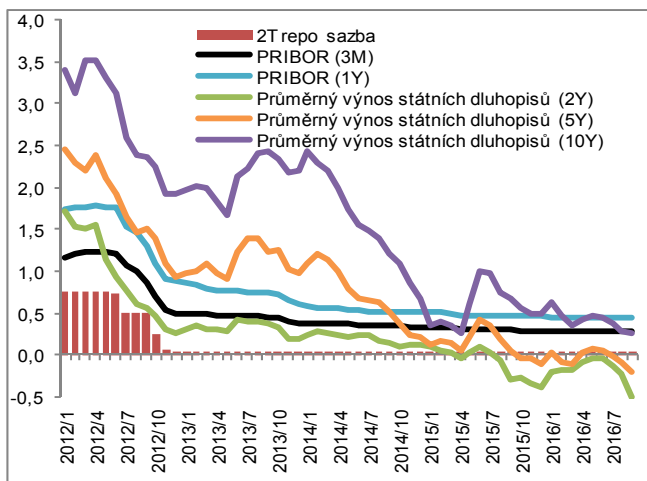
Nefinanční podniky využívají dostupné úvěry především k dlouhodobým investicím.

Růst objemu úvěrů nefinančním podnikům je stále nadprůměrný (6,8 %). Ve 3. čtvrtletí bylo patrné zpomalení tempa růstu objemu poskytnutých úvěrů na 6,1 %, ale tento vývoj lze přisoudit vysoké srovnávací základně stejného období roku 2015. Podniky měly zájem o střednědobé a dlouhodobé úvěry, jejichž objem se meziročně zvyšoval dvouciferným tempem (14,5 % u střednědobých, 11 % u dlouhodobých úvěrů). Objem krátkodobých úvěrů klesal průměrně o 5,8 %. Investiční povahu naznačuje i odvětvové složení poskytnutých úvěrů. Nejvíce rostl segment informační a komunikační činnosti (40,3 %), stále výrazný je růst úvěrů pro podniky činné v oblasti nemovitostí (11,7 %). Pro podniky se stalo obvyklou praxí mít část úvěrů v cizí měně. Z celkového objemu takové úvěry tvoří 25,8 %. Z pohledu časové struktury úvěrů a pohledávek se jedná hlavně o střednědobé úvěry, kterých bylo v cizí měně denominováno 35,7 %. Na jejich množství je patrný vliv intervencí ČNB. Od října do prosince 2013 podíl dlouhodobých úvěrů v cizí měně vzrostl z 14,8 % na 18,4 %. Střednědobé úvěry na intervenci zpočátku reagovaly mírně, jejich podíl rostl, ale patrný je především zlom mezi listopadem³⁰ a prosincem 2014, kdy se jejich podíl zvýšil z 28,8 % na 33,4 %.

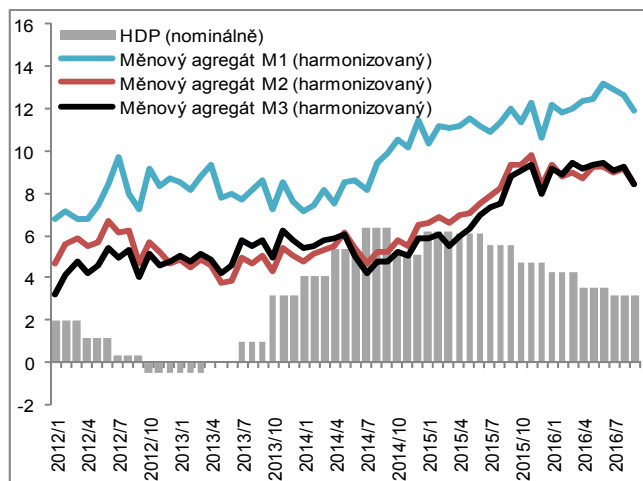
Zadlužení domácností roste, především kvůli úvěrům na bydlení.

Příznivé ekonomické podmínky a optimistická očekávání motivují domácnosti k většímu zadlužování. Meziroční nárůst objemu dluhu činil 6,2 % ve třetím čtvrtletí. Tempo růstu zadlužení se zvyšuje už šesté čtvrtletí v řadě. Nejvýznamnější díl na tom mají úvěry na bydlení, které nyní tvoří 71,1 % z celkového zadlužení. Jejich objem vzrostl meziročně o 7,9 %.

Graf č. 17 Měnové agregáty a hrubý domácí produkt (y/y v %)

Graf č. 18 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČSÚ, ČNB

³⁰ V listopadu 2014 rozhodla ČNB o prodloužení režimu intervencí minimálně do 1. čtvrtletí 2016

8. Státní rozpočet

Státní rozpočet (SR) skončil za devět letošních měsíců v přebytku poprvé od stejného období konjunkturního roku 2008.

Přebytek hospodaření státního rozpočtu (SR) vystoupal za prvních devět měsíců roku 2016 na 82,3 mld. korun a dosáhl nejlepšího výsledku v historii samotné ČR³¹. Zasloužil se o to především vývoj ve 3. čtvrtletí, během něhož se kladné saldo více než zdvojnásobilo. V přebytku letošního hospodaření se zrcadlí výraznější růst daňových příjmů, vč. pojistného (+7,2 %, resp. +53 mld. korun)³². Významně byl však ovlivněn i důsledky nepravidelného čerpání evropských fondů na přelomu programových období EU. Saldo SR v relaci k nominálnímu HDP činilo za tři čtvrtletí +2,4 % (o rok dříve -0,1 %).

V inkasu DPH se projevovaly vysoký meziroční růst výdajů na konečnou spotřebu v ekonomice i zvýšení kontrolních opatření při výběru daně.

Celostátní výběr DPH vzrostl meziročně o 5,9 % (na úrovni SR o 4,1 %). Projevoval se v něm stabilní růst výdajů na konečnou spotřebu, a to jak u domácností (nominálně v 1. až 3. čtvrtletí 2,7 %), tak i vládních institucí (2,3 %). Do výběru DPH se zřejmě promítlo i zvýšení kontrolních opatření při výběru daně, která jsou zacílena na neoprávněné nároky a nadměrné odpočty DPH. Letošní výběr DPH, na rozdíl od všech ostatních významných daní, však za rozpočtovým očekáváním stále významněji zaostával.

Na spotřebních daních získal SR za tři čtvrtletí meziročně o 7 mld. korun více, především vlivem zvýšení sazeb daně z tabákových výrobků od počátku roku.

Na spotřebních daních inkasoval SR za tři čtvrtletí o 6,7 % více. Projevil se zde především vliv rychle rostoucího výběru daně z tabákových výrobků (meziročně o bezmála osminu vyššího) tažený primárně zvýšením sazeb daně. Třetinou přispěla k vyššímu výběru všech spotřebních daní i váhově dominantní daň z minerálních olejů, jejíž inkaso meziročně posílilo o 4,6 %. Spotřebu stimulovaly stále příznivé ceny PHM (i ve srovnání s většinou sousedních států), jakož i dlouhodobější růst poptávky po dopravě související s pokračujícím hospodářským růstem.

Inkaso daně z příjmů právnických osob rostlo nejrychleji od konjunktury, těžilo hlavně ze silících zisků podniků v letech 2014 a 2015.

Příznivý ekonomický vývoj se ještě výrazněji projevil na celostátním výběru přímých daní. Inkaso korporátních daní nadále zrychlovalo – v 1. až 3. čtvrtletí rostlo o 13 % meziročně (po loňských 11 %). Přestože šlo o nejvyšší růst od roku 2008, proti svému předkrizovému maximu (1. až 3. čtvrtletí 2008) byl letošní výběr stále o osminu nižší (zčásti i vlivem snížení sazby daně o 1 p.b. od roku 2010).

Velmi příznivá situace na trhu práce pomohla inkasu DPFO ze závislé činnosti k dvojcifernému růstu.

Zrychlování dynamiky průměrných mezd v podnikové sféře i ve veřejném sektoru v kombinaci s rekordní výší zaměstnanosti v celé ekonomice letos vyústily ve více než 10% růst celostátního výběru daně z příjmu fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti. Příznivější loňské výsledky hospodaření drobných živnostníků i legislativní změny³³ ovlivnily výběr DPFO placené na základě příznání. Ten za tři čtvrtletí čílal 3,5 mld. korun, na rozdíl od loňského roku již dosáhl kladných hodnot. Naopak rozpočtová očekávání zatím nepřekračovala inkaso DPFO z kapitálových výnosů, byl meziročně posílilo o 3,2 %. Z ostatních daní získal SR významnější prostředky z daně z nabytí nemovitých věcí, jejíž svižný růst (+18 %) potvrzoval pokračující oživení realitního trhu.

Výběr DPFO placené na základě příznání se letos přehoupl do kladných hodnot a byl nejvyšší od roku 2010.

Příjmy z rozpočtu EU byly v první polovině roku syceny dobíhajícími platbami vázanými na předešlé programové období EU.

Za první tři čtvrtletí získal SR na příjmech z EU (z drtivé většiny ještě vázaných na minulé programové období), podobě jako loni, 145 mld. korun. Rozpočtem očekávaná celoroční částka tak byla letos již o polovinu převyšena. Tři čtvrtiny letošních příjmů z EU putovaly do SR během prvních letošních pěti měsíců.

Na nižších celkových výdajích SR se zásadně podílely investice,...

Celkové výdaje SR se letos snížily o 3,1 %. V rámci prvních tří čtvrtletí šlo teprve o druhý meziroční pokles po roce 2000. Na rozdíl od roku 2012 však ten letošní probíhal v období stabilního hospodářského růstu a byl rovněž i rozpočtově očekávaný (vzhledem k mimořádnému čerpání v předchozím roce a zároveň nižší celkovou připraveností větších projektů na startu nového programového období). Za

...jejichž absolutní výše byla (vlivem nižší připravenosti

³¹ Platilo to i v následujících měsících roku. Na konci listopadu 2016 činil přebytek SR 55,5 mld. korun. Kromě stabilně silně rostoucích daňových příjmů k tomu přispěly hlavně nepravidelnosti v čerpání evropských fondů. Transfery z rozpočtu EU (jako důsledek nebývalé intenzivního loňského dočerpávání) dosahovaly 145 mld. korun. Silný pokles kapitálových výdajů navzdory mírnému oživení investiční aktivity během listopadu nadále přetrvával. V kumulaci za 11 měsíců byly investice meziročně slabší o 40,5 %, resp. 52 mld. korun.

³² Daňové příjmy SR jsou navíc v roce 2016 negativně ovlivněny změnou rozpočtového určení daní, jež snižuje podíl SR na celostátním inkasu zhruba o 1 p.b., a to jak u DPH, tak i u daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti.

³³ Šlo o zastropování maximální výše odpočtu pro OSVČ využívající výdajové paušály (ve výši 60 % a 80 %). Naopak mírně negativně ovlivnily inkaso zvýšení daňového zvýhodnění na druhé a další dítě, školkovně či znovuzavedení slev pracujícím důchodcům (tyto změny jsou sice účinné od roku 2015, ale v důsledku splatnosti daně se promítají do jejího výběru až v roce 2016).

projektů spolufinancovaných z EU) nejnižší po roce 2006.

poklesem celkových výdajů tak stály výhradně investice, neboť běžné výdaje SR o 1 % rostly. Meziroční propad kapitálových výdajů byl však výrazný (o 41,7 %, resp. 37 mld. korun). Na celkových výdajích SR se letos investice podílely 5,8 %, tedy nejméně za posledních jedenáct let. Necelé dvě třetiny letošních investic se týkaly společných programů Česka a EU, na nové programové období 2014–2020 však směřovalo jen 11,2 mld. korun (resp. po započtení i běžných výdajů 19,8 mld. korun³⁴, z nichž téměř polovina směřovala na OP Doprava, třetina pak na OP Zaměstnanost).

Výdaje na důchody rostly nejvyšším tempem za posledních pět let, díky silnému růstu výběru pojistného (+6 %) se však deficit důchodového účtu nadále zmiřňoval.

O růst běžných výdajů se letos přičinily váhově významné sociální dávky (meziročně vyšší o 2,8 %, resp. 10,4 mld. korun), neboť ostatní druhy běžných výdajů v úhrnu o 2 mld. poklesly. Rozhodující díl sociální dávek tradičně putoval na důchody. Přestože jejich meziroční růst (o 3 %) byl jen nepatrně vyšší než v předchozím roce, šlo zároveň o nejsilnější tempo za posledních pět let. Projevil se zde vliv jednorázového únorového příspěvku (1 200 korun) nad rámec standardní valorizace (opětovně platné od ledna 2015)³⁵, z menší části i rostoucí počet příjemců důchodů (+0,7 %, po třech předchozích letech stagnace). Prostor pro jednorázovou valorizaci vytvořil i silný růst výběrů pojistného (o 6 %) vlivem příznivé situace na trhu práce. Deficit salda důchodového účtu (rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR) činil za tři čtvrtletí 13,3 mld. korun a byl již meziročně opět příznivější již popáté v řadě.

Meziroční tempo růstu výdajů na sociální dávky (bez důchodů) se proti loňsku zdvojnásobilo, zejména vlivem vyšších nemocenských dávek (o 9,1 %).

Zrychlovalo i tempo výdajů na ostatní sociální dávky (tj. bez důchodů). Za tři čtvrtletí bylo vyplaceno 85,6 mld. korun, meziročně o 2,2 % více. Váhově nejvýznamnější dávky státní sociální podpory stagnovaly, když nižší objem vyplacených přídatků na děti vykompenzovaly mírně vyšší příspěvky na bydlení, rodičovské příspěvky i dávky péčovské péče. Diferencovaný byl i vývoj dávek sociální péče. Zatímco na příspěvky na péči vydal stát o 1 mld. korun více (hlavně vlivem plošného navýšení částek od srpna), u dávek pomoci v hmotné nouzi se díky příznivému vývoji příjmů domácností pokles prohloubil (z loňských 6 % na 12 %). Na podpoře nezaměstnaných však stát proti loňsku ušetřil pouhé 1 %. Počet příjemců této podpory stagnoval, na rozdíl od všech registrovaných uchazečů o práci, jejichž stavy proti loňskému září o sedminu prořídly. Nejdynamičtěji rostoucí skupinou sociálních dávek byly podobně jako loni dávky nemocenského pojištění. V pozadí jejich růstu stály legislativní opatření (opětovně vyplácení nemocenské již od 15. dne), vyšší pracovní neschopnost i intenzivnější čerpání peněžité pomoci v mateřství. Přestože výdaje na dávky nemocenského pojištění silně rostly již čtvrtý rok v řadě, byly stále o 1,7 mld. korun nižší než objem vybraného pojistného.

Objemově významné dávky státní sociální podpory i dávky sociální péče stagnovaly.

Státní dluh se mírně redukoval již druhé čtvrtletí v řadě, výhradně vlivem poklesu vnější zadluženosti (tvořící šestinu celkového dluhu).

Výdaje na platy státních zaměstnanců, podobně jako objemově významné neinvestiční transfery územním rozpočtům (hlavně na regionální školství) za tři čtvrtletí meziročně posílily shodně o 3,8 %. Za mírnějším růstem stála v obou případech vysoká loňská základna. Již třetí rok v řadě pokračovala redukce čistých výdajů na státní dluh. Výše celkového státního dluhu činila na konci září 1 660,1 mld. korun a snižovala se již druhé čtvrtletí v řadě. V meziročním vyjádření se dluh zredukoval o 0,2 %, výhradně vlivem vnějšího dluhu, jehož korunová hodnota byla o téměř 10 mld. nižší. Výpůjční aktivita se soustřeďovala na domácí trh. Stát se snažil využít záporných úrokových sazeb, téměř dvě třetiny nově emitovaných dluhopisů tak měly splatnost do pěti let. Zrychloval se růst objemu českých dluhopisů v držbě zahraničních investorů. Na konci září šlo již o 390 mld. korun, resp. 28,4 % hodnoty všech korunových dluhopisů (meziročně o téměř 10 p.b. více).

Objem korunových dluhopisů v držbě zahraničních investorů atakoval na konci září 30% hranici.

Výše celkového dluhu vládního sektoru vztahená k HDP klesla ve 2. čtvrtletí pod 40 %, poprvé od konce roku 2011.

Konsolidovaný hrubý dluh celého sektoru vládních institucí (zahrnující i hospodaření územně správních celků či zdravotních pojišťoven) dosáhl dle aktuálních dat ČSÚ na konci 1. pololetí 2016³⁶ výše 1 847,9 mld. korun a ve vztahu k HDP činil 39,8 % (ve stejném období předchozího roku byl o 1,4 p.b. vyšší). Snižení relativní úrovně dluhu bylo výhradně výsledkem růstu nominálního HDP, neboť absolutní úroveň zadlužení meziročně vzrostla (o 19,4 mld.). Oproti 1. čtvrtletí 2016 ale dluh o 9,5 mld. klesl, šlo o nejsilnější mezikvartální redukci za poslední dva roky. Hospodaření vládních institucí

³⁴ Za jedenáct měsíců roku 2016 bylo na nové programové období vyčerpáno 28,7 mld. korun (bez prostředků na společnou zemědělskou politiku), schválený rozpočet předpokládá celoroční čerpání běžných i kapitálových výdajů v úhrnu ve výši 70 mld.

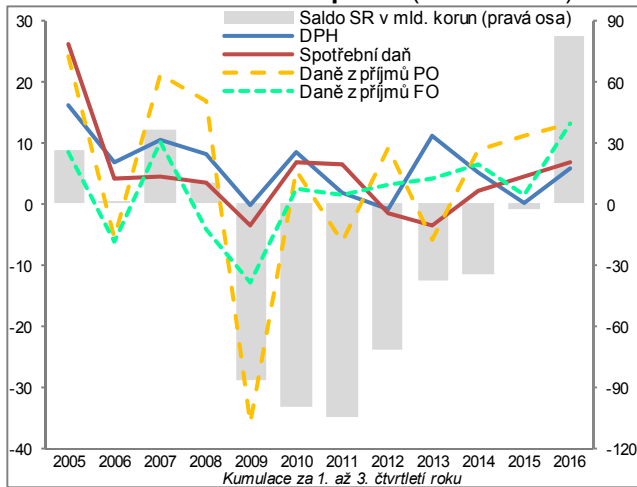
³⁵ Od roku 2013 bylo z důvodů úsporných opatření upraveno valorizační schéma důchodů. Ty se zvyšovaly o třetinu růstu inflace i tempa reálných mezd. Účinnost tohoto opatření měla být tři roky. Byla však zkrácena a od roku 2015 se již důchody opět navyšují dle „klasického“ schématu – tj. třetinou tempa růstu reálných mezd a 100 % růstu inflace.

³⁶ Předběžné údaje o dluhu a deficitu sektoru vládních institucí za 3. čtvrtletí 2016 zveřejnil ČSÚ 9. ledna 2017, Eurostat pak 23. ledna.

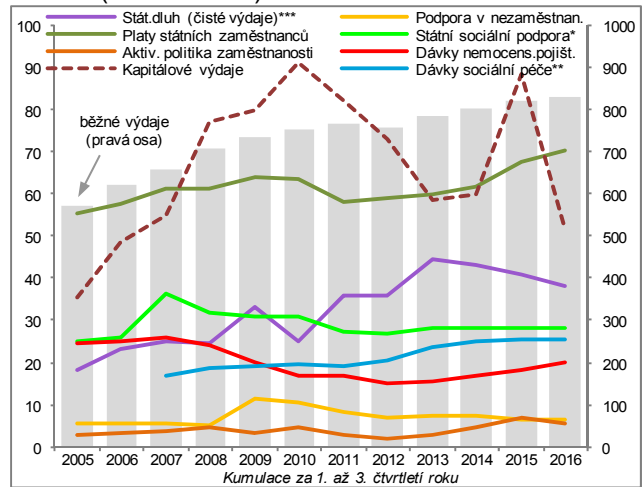

skončilo v 1. pololetí (v aktualizovaném vyjádření)³⁷ mírným přebytkem 13 mld. korun. Na tomto výsledku se podílelo zlepšené hospodaření všech subsektorů vládních institucí.

Graf č. 19 **Celostátní inkasa daňových příjmů (y/y v %) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun)**

Graf č. 20 **Vybrané výdaje státního rozpočtu (v mld. korun)**

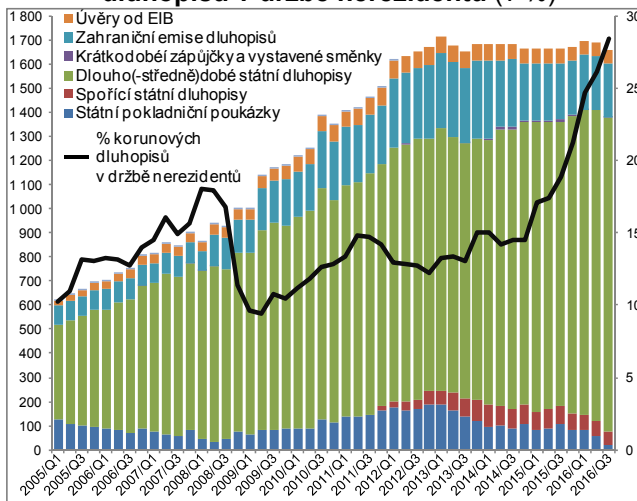
*vč. dávek pěstounské péče

**dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách

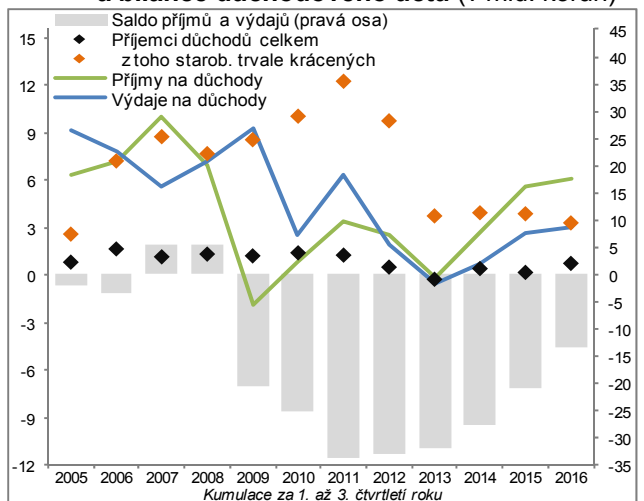
*** ve výdajích jsou započteny i příjmy kapitoly Státní dluh

Zdroj: MF ČR, MPSV

Graf č. 21 **Státní dluh ČR podle způsobu financování (v mld. korun) a podíl korunových dluhopisů v držbě nerezidentů (v %)**

Graf č. 22 **Počet příjemců důchodů (v tis. osob), příjmy a výdaje na důchody ze SR (y/y, v %) a bilance důchodového účtu (v mld. korun)**

Zdroj: MF, ČSSZ

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ. Poslední informace uváděné v této zprávě pocházejí ze 14. prosince 2016.

³⁷ Indikátory salda hospodaření a dluhu vládních institucí jsou založeny na aktuálním principu požadovaném metodikou ESA2010 a Manuálem k deficitu a dluhu. Dle aktuálního principu jsou příjmy a výdaje přiřazeny období, se kterým věcně souvisí, tj. bez ohledu na období uskutečnění hotovostního toku (jak je tomu v případě pokladního plnění).